

MODERN UYGARLIĞIN ÇÖZÜLÜŞÜ

POLİTİK PSİKOLOJİ

Prof. Dr. Yener ÖZEN

© Copyright 2024

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-399-481-5 **Sayfa ve Kapak Tasarımı**
Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı Politik Psikoloji **Yayıncı Sertifika No**
47518

Yazar Yener ÖZEN **Baskı ve Cilt**
Vadi Matbaacılık
ORCID iD: 0000-0003-1147-0246

Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN **Bisac Code**
PSY020000

DOI
10.37609/akya.2405

Kütüphane Kimlik Kartı

Özen, Yener.

Politik Psikoloji / Yener Özen.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.

278 s. ; 135x210 mm.

Kaynakça var.

ISBN 9786253994815

1. Psikoloji.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5/A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Politik psikoloji, toplumsal ve bireysel dinamiklerin politik süreçlerle nasıl iç içe geçtiğini anlamak amacıyla gelişmiş bir disiplindir. Bu alan, politik davranışların, tutumların, liderlik yaklaşımlarının ve sosyal etkilerin psikolojik temellerini inceleyerek, hem bireylerin hem de grupların politik dünyadaki yerini ve etkilerini aydınlatmayı hedefler.

Bu kitabın amacı, politik psikolojinin geniş ve derin sahasını kapsamlı bir şekilde ele alarak, okuyuculara bu alandaki temel kavramlar, teoriler ve uygulamaları sunmaktır. Politika ve psikolojinin kesişim noktasında yer alan bu çalışma, politika yapıcılar, akademisyenler, öğrenciler ve genel okuyucu kitlesi için zengin bir kaynak sağlamayı amaçlamaktadır.

1. Politika ve Psikoloji: Bir Bakış

Politik psikoloji, politik olayların ve süreçlerin psikolojik etkilerini anlamak için psikolojik teorileri ve yöntemleri kullanır. Bu disiplinde, bireylerin ve grupların politik davranışlarını, karar alma süreçlerini ve liderlik yaklaşımlarını incelemek, hem teorik hem de pratik açıdan önemli sonuçlar doğurur. Bu bölümde, politika ve psikoloji arasındaki ilişkiyi genel bir bakış açısıyla ele alacağız.

2. Kitabın Amacı ve Kapsamı

Bu kitabın amacı, politik psikolojinin temellerinden başlayarak, çeşitli konuları detaylı bir şekilde ele almak ve bu alandaki güncel eğilimleri tartışmaktır. Kitap, okuyuculara politik davranışların, liderlik dinamiklerinin, kitle psikolojisinin ve araştırma yöntemlerinin kapsamlı bir analizini sunacaktır.

Bölüm 1: Politik Psikolojinin Temelleri

Bu bölüm, politik psikolojinin tanımını, kapsamını ve tarihçesini ele alır. Politikanın psikolojik boyutları ve temel kavramlar ile teoriler üzerine detaylı bir inceleme sunarak, disiplinin temellerini atar.

Bölüm 2: Politik Davranış ve Karar Alma Süreçleri

Politik davranışların psikolojik temelleri, siyasi tutumlar, kimlikler ve karar alma süreçlerinin inceleneceği bu bölüm, bireylerin ve grupların politik davranışlarının nasıl şekillendiğini anlamak için gerekli çerçeveleri sunar.

Bölüm 3: Liderlik ve Güç

Politik liderlik teorileri, güç dinamikleri ve kriz yönetimi konularını kapsamlı bir şekilde ele alarak, liderlik stratejilerinin ve güç kullanımıyla ilgili psikolojik etkileri analiz eder.

Bölüm 4: Kitle Psikolojisi ve Propaganda

Kitle davranışları ve propaganda stratejilerinin psikolojik temelleri üzerine yapılan analizler, sosyal medyanın politik etkileriyle birlikte kitle psikolojisini derinlemesine anlamamıza yardımcı olur.

Bölüm 5: Siyasi Psikolojide Anketler ve Araştırma Yöntemleri

Bu bölüm, siyasi psikolojide kullanılan araştırma yöntemlerini, anketleri ve veri toplama tekniklerini detaylandırarak, araştırma süreçlerinin nasıl yürütüldüğünü ve sonuçların nasıl analiz edildiğini açıklar.

Bölüm 6: Politik Psikolojinin Uygulama Alanları

Kamu politikaları, uluslararası ilişkiler ve çatışma çözümü gibi uygulama alanları, psikolojik yaklaşımların nasıl kullanılabileceğini ve bu alanlarda psikolojik stratejilerin nasıl geliştirilmesi gerektiğini ele alır.

Bölüm 7: Politik Psikolojide Güncel Konular ve Gelecek Yönelimler

Radikalleşme, terörizm, iklim değişikliği gibi güncel konuların politik psikoloji üzerindeki etkilerini ve gelecekteki araştırma alanlarını inceler.

Bu kitap, politik psikolojinin çok yönlü doğasını anlamak isteyenler için bir yol haritası sunmayı amaçlamaktadır. Okuyucuların bu disiplinindeki derin ve çeşitli konuları keşfetmeleri, politik davranışların

ve süreçlerin psikolojik yönlerini daha iyi anlamaları için kapsamlı bir kaynak oluşturulmuştur.

Kitabın hazırlanmasında emeği geçen tüm katkı sağlayıcılara teşekkür ederim. Politik psikolojinin gelecekteki gelişmelerine ışık tutacak bu çalışmanın, okuyuculara faydalı ve ilham verici bir kaynak olmasını temenni ediyorum.

1. POLİTİKA VE PSİKOLOJİ: BİR BAKIŞ

Politika ve psikoloji arasındaki ilişki, toplumsal yapıları ve bireylerin davranışlarını anlamak için kritik öneme sahiptir. Bu bölümde, politik psikolojinin temellerini ve politik davranışların psikolojik determinizmlerini inceleyerek, bu iki disiplinin nasıl iç içe geçtiğini ve birbirini nasıl etkilediğini tartışacağız. Politik psikoloji, insan psikolojisinin politik davranışların anlaşılmasına uygulanması olarak tanımlanabilir. Sosyal psikolojinin, politik psikoloji üzerindeki etkisi diğer psikoloji alt dallarından daha fazla olmuştur. Politika ve psikoloji, toplumsal yapı ve bireysel davranışların anlaşılması açısından önemli iki disiplindir. Politika, hükümetler, politik süreçler ve kamu politikaları ile ilgilenirken; psikoloji, bireylerin zihinsel süreçlerini ve davranışlarını incelemektedir. Bu iki alanın kesişim noktaları, bireylerin siyasi tutumlarını, liderlik özelliklerini ve toplumsal hareketleri anlamak açısından önemli ipuçları sunar.

SIYASİ PSİKOLOJİ VE TEMEL KAVRAMLAR

Siyasi psikoloji, bireylerin siyasi davranışlarını, tutumlarını ve algılarını inceleyen bir alt disiplin olarak tanımlanabilir. Bu alanda yapılan araştırmalar, insanların politik liderlere nasıl tepki verdiğini, seçim davranışlarını nasıl şekillendirdiğini ve ideolojik eğilimlerin kökenlerini anlamaya çalışır (Houghton, 2009). Siyasi psikoloji, bireylerin ve grupların siyasi davranışlarını ve karar alma süreçlerini anlamak için psikoloji ve siyaset bilimi teorilerini ve yöntemlerini birleştiren bir alandır. Bu disiplinler arası yaklaşım, bireylerin siyasi süreçlere katılımını, siyasi tutumları ve bu süreçlerdeki psikolojik temelleri incelemeyi mümkün kılar (Sears ve Valentino, 1997).

1. Siyasi Tutumlar ve İdeoloji

- Siyasi tutumlar, bireylerin siyasi konular, partiler ve politikalar hakkındaki inanç ve görüşlerini içerir (Alford ve Hibbing, 2004).
- İdeoloji, siyaset, toplum ve hükümetin rolü hakkında tutarlı bir inanç setini ifade eder (Jost, 2006).

Siyasi tutumlar ve ideolojiler, bireylerin siyasi olaylara, politikalara ve liderlere karşı nasıl tepki verdiklerini belirleyen temel unsurlardır. Bu unsurlar, bireyin dünyayı nasıl gördüğünü, sosyal ve politik değişikliklere nasıl yaklaştığını ve nihayetinde siyasi kararlarını nasıl şekillendirdiğini etkiler.

Siyasi Tutumların Tanımı ve Önemi: Siyasi tutumlar, bireylerin siyasi konulara ve olaylara karşı geliştirdikleri düşünce, duygu ve davranış eğilimleridir (Eagly ve Chaiken, 1993). Bu tutumlar, bireylerin belirli politikalar, partiler veya liderler hakkında olumlu ya da olumsuz görüşler geliştirmelerini sağlar. Siyasi tutumlar, bireylerin seçimlerde oy verme davranışlarından, politik eylemlere katılımlarına kadar geniş bir yelpazede etkili olur (Campbell, Converse, Miller, ve Stokes, 1960).

İdeoloji ve Siyasi Tutumlar: İdeoloji, bireylerin siyasi dünyayı nasıl anlamlandırdığını ve değerlendirdiğini belirleyen daha geniş çerçeveler sunar. İdeolojiler, bireylerin politik, ekonomik ve sosyal olayları nasıl algıladıklarını etkileyen değerler, inançlar ve normlar bütünüdür (Jost, Federico, ve Napier, 2009). İdeolojiler, siyasi tutumların şekillenmesinde önemli bir rol oynar ve bireylerin belirli politik konularda tutarlı görüşler geliştirmelerine yardımcı olur (Converse, 1964).

Siyasi Tutumların Kaynakları: Siyasi tutumlar, çeşitli kaynaklardan beslenir. Aile, arkadaşlar, eğitim, medya ve kişisel deneyimler, bireylerin siyasi tutumlarının şekillenmesinde önemli rol oynar. Aile, özellikle erken çocukluk döneminde, bireylerin temel siyasi değerlerini ve inançlarını belirlemede etkili olabilir (Jennings ve Niemi, 1974). Eğitim ve medya ise bireylerin siyasi bilgi ve farkındalıklarını artırarak, tutumlarının daha sofistike hale gelmesini sağlar (Prior, 2007).

Siyasi Tutumların Etkileri: Siyasi tutumlar, bireylerin siyasi davranışlarını ve kararlarını doğrudan etkiler. Özellikle seçimlerde oy verme

davranışı, bireylerin sahip oldukları siyasi tutumlar doğrultusunda şekillenir (Downs, 1957). Ayrıca, siyasi tutumlar, bireylerin politik eylemlere katılımını, protesto hareketlerine destek vermelerini veya belirli siyasi hareketlere karşı duruşlarını belirler (Verba, Scholzman, ve Brady, 1995).

2. Grup Dinamikleri ve Siyasi Davranış

- › Grup dinamikleri, uyum sağlama, grup polarizasyonu ve gruplar arası ilişkiler gibi süreçler aracılığıyla siyasi davranışları etkiler (Turner ve Reynolds, 2003).
- › Sosyal kimlik teorisi, grup üyeliğinin siyasi tutumlar ve davranışları nasıl şekillendirdiğini açıklar (Tajfel ve Turner, 1979).

Grup dinamikleri, bireylerin topluluk içindeki etkileşimlerini, grup içindeki rol dağılımını ve grup karar süreçlerini anlamak için kullanılan bir kavramdır. Siyasi davranışlar ise bireylerin politik olaylara, seçimlere ve hükümet politikalarına nasıl tepki verdiklerini ifade eder.

Grup Dinamiklerinin Temel Unsurları: Grup dinamikleri, grubun yapısı, üyeleri arasındaki ilişkiler ve grup içindeki iletişim biçimleri gibi unsurları içerir (Forsyth, 2010). Temel unsurlardan biri grup normlarıdır; bunlar grup üyelerinin davranışlarını yönlendiren ve ortak değerleri belirleyen kurallardır (Cuddy ve diğ., 2007). Bir diğer önemli unsur ise grup rolleri, yani grup içindeki bireylerin üstlendiği görevler ve sorumluluklardır (Belbin, 2010). Bu roller, grup içindeki etkileşimlerin ve grup kararlarının nasıl şekilleneceğini belirler.

Grup Dinamiklerinin Siyasi Davranış Üzerindeki Etkileri: Grup dinamikleri, bireylerin siyasi davranışlarını çeşitli yollarla etkileyebilir. Öncelikle, grup üyeleri arasındaki etkileşimler, bireylerin politik görüşlerini ve tutumlarını şekillendirebilir. Sosyal kimlik teorisi, bireylerin kendilerini belirli sosyal gruplarla özdeşleştirmelerinin, grup üyelerinin politik tutumlarını nasıl etkilediğini açıklar (Tajfel ve Turner, 1986). Bireyler, grup normlarına uygun davranışlar sergileyerek, grup içindeki sosyal uyumu ve aidiyeti artırmaya çalışır (Hogg ve Abrams, 1988).

Grubun Karar Alma Süreçleri: Grup dinamiklerinin siyasi davranış üzerindeki bir diğer önemli etkisi, grup karar alma süreçleridir. Grubun karar alma süreçleri, grup içindeki bireylerin nasıl bilgi topladı-

ğını, değerlendirdiğini ve kararlar aldığını belirler (Janis, 1972). Grubun karar alma süreçlerinde, grup düşüncesi (groupthink) adı verilen bir fenomen ortaya çıkabilir. Grup düşüncesi, grup üyelerinin uyum sağlama eğiliminden dolayı alternatif fikirlerin yeterince değerlendirilememesi durumudur (Janis, 1972). Bu durum, siyasi kararların ve politikaların daha az eleştirel bir şekilde şekillenmesine yol açabilir.

Grup Baskısı ve Siyasi Davranış: Grup baskısı, bireylerin grup normlarına uyma konusundaki istekliliğini ifade eder. Grup baskısı, bireylerin kişisel görüşlerinden saparak grup normlarına uygun davranışlar sergilemelerine neden olabilir (Asch, 1951). Bu durum, bireylerin seçimlerde oy verme davranışlarını ve politik eylemlerini etkileyebilir. Örneğin, bir birey, grubunun desteklediği bir politikayı destekleme eğiliminde olabilir, hatta kişisel görüşlerinden farklı olarak (Cialdini ve Goldstein, 2004).

Sosyal Kimlik ve Siyasi Partilere Aidiyet: Sosyal kimlik kuramı, bireylerin kendilerini belirli sosyal gruplarla özdeşleştirmelerinin, siyasi partilere aidiyet duygularını nasıl şekillendirdiğini açıklar (Tajfel ve Turner, 1986). Sosyal kimlik, bireylerin belirli bir politik partiyi veya ideolojiyi destekleme eğilimlerini etkiler. Bireyler, grubun politik hedeflerini ve değerlerini kendi kişisel değerleriyle uyumlu bulduğunda, bu partiye aidiyet duygusu gelişir (Turner ve diğ., 1987).

Grup Dinamiklerinin Siyasi Hareketler Üzerindeki Rolü: Grup dinamikleri, sosyal hareketlerin ve siyasi protestoların organizasyonunda önemli bir rol oynar. Sosyal hareketler, belirli bir toplumsal değişimi teşvik etmek amacıyla gruplar halinde organize edilen eylemler bütünüdür (Tilly, 2004). Grup içindeki bireylerin ortak hedeflere yönelik işbirliği yapmaları, hareketin başarısı üzerinde doğrudan bir etki yaratır. Grup üyeleri arasındaki dayanışma ve ortak amaçlar, hareketin toplumsal destek bulmasına yardımcı olabilir (Klandermans, 2004).

Grup dinamikleri, bireylerin siyasi davranışlarını etkileyen önemli bir faktördür. Grup normları, roller, karar alma süreçleri ve grup baskısı gibi unsurlar, bireylerin politik tutumlarını ve davranışlarını şekillendirir. Sosyal kimlik kuramı, grup aidiyetinin siyasi partilere destek

üzerindeki etkilerini açıklar. Ayrıca, grup dinamiklerinin sosyal hareketler üzerindeki etkileri, bu hareketlerin başarısı üzerinde önemli bir rol oynar. Grup dinamiklerinin siyasi davranışlar üzerindeki etkilerini anlamak, demokratik süreçlerin daha etkin bir şekilde yönetilmesine katkıda bulunabilir.

3. Karar Alma ve Siyasi Liderlik

Siyasi liderlik, toplumları yönlendirme ve önemli kararlar alma yeteneğine sahip bireylerin rolünü ifade eder. Bu süreç, liderlerin karşılaştıkları karmaşık ve genellikle belirsiz durumlarda etkin kararlar alabilme kapasitesini içerir.

- ▶ Siyasi liderlerin kararları, kişilik özellikleri, bilişsel yanlıgılar ve duygusal zeka gibi psikolojik faktörlerden etkilenir (Winter, 2010).
- ▶ Halkın görüşleri ve medyanın çerçeveleme süreçleri, siyasi liderlerin ve politikalarının algılanmasını şekillendirmede önemli rol oynar (Iyengar ve Kinder, 1987).

Karar Alma Süreçleri: Karar alma süreci, bir probleme çözüm bulmak veya belirli bir eylem planı oluşturmak amacıyla yapılan düşünsel ve analitik faaliyetler bütünüdür. Siyasi liderlik bağlamında bu süreç, genellikle aşağıdaki aşamalardan oluşur: problemin tanımlanması, alternatiflerin belirlenmesi, seçeneklerin değerlendirilmesi ve nihai kararın verilmesi (Simon, 1997).

Problemin Tanımlanması: Karar alma sürecinin ilk aşaması, problemin net bir şekilde tanımlanmasıdır. Siyasi liderler, toplumun karşı karşıya olduğu sorunları tanımlamak için çeşitli veri kaynaklarını kullanır ve bu sorunların kapsamını anlamaya çalışır (Dahl, 1956). Problemin doğru bir şekilde tanımlanması, uygun çözüm alternatiflerinin geliştirilmesi için kritik bir adımdır.

Alternatiflerin Belirlenmesi: Problemin tanımlanmasının ardından, liderler çeşitli çözüm alternatifleri geliştirirler. Bu aşama, farklı stratejik seçeneklerin düşünülmesini ve potansiyel çözümlerin analitik bir şekilde değerlendirilmesini içerir (Mintzberg, Ahlstrand, ve Lampel, 1998). Alternatiflerin belirlenmesi, liderlerin mevcut kaynakları ve top-

Önsöz

lumun ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak en uygun çözümü bulmalarını sağlar.

Seçeneklerin Değerlendirilmesi: Seçeneklerin değerlendirilmesi aşamasında, liderler her bir alternatifin avantajlarını ve dezavantajlarını analiz ederler. Bu analiz, risklerin ve fırsatların değerlendirilmesini içerir ve kararın potansiyel etkilerini öngörmeye çalışır (Raiffa, 2002). Karar verme sürecinde kullanılan kriterler, liderlerin hangi seçeneğin en uygun olduğuna karar vermesine yardımcı olur.

Nihai Kararın Verilmesi: Son aşama, nihai kararın verilmesidir. Bu karar, liderlerin mevcut bilgiler ve analizler doğrultusunda en uygun çözümü seçmesini sağlar (Northouse, 2018). Karar alındıktan sonra, liderler bu kararın uygulanabilirliğini ve toplum üzerindeki etkilerini değerlendirmeye devam ederler.

Siyasi Liderlik Teorileri: Siyasi liderlik, çeşitli teoriler aracılığıyla analiz edilebilir. Bu teoriler, liderlik tarzlarını, liderin kişisel özelliklerini ve liderlik süreçlerini anlamak için kullanılır.

Büyük Adam Teorisi: Büyük Adam Teorisi, liderliğin bireylerin özel kişisel özelliklerinden kaynaklandığını öne sürer. Bu teoriye göre, etkili liderler doğuştan gelen yeteneklere ve karakteristik özelliklere sahiptirler (Carlyle, 1841). Ancak, bu teori eleştirilmiştir çünkü liderliğin sadece kişisel özelliklere dayanmadığını, aynı zamanda sosyal ve politik bağlamlarla da ilişkilendirildiğini savunan görüşler ortaya çıkmıştır (Stogdill, 1974).

Durumsal Liderlik Teorisi: Durumsal Liderlik Teorisi, liderlik tarzının duruma bağlı olarak değiştiğini belirtir. Bu teoriye göre, etkili liderlik, liderin duruma göre farklı liderlik stillerini benimsemesiyle sağlanır (Hersey ve Blanchard, 1969). Bu yaklaşım, liderlerin farklı durumlar ve gruplar için uygun liderlik stratejilerini uygulamalarını vurgular.

Dönüşümcü Liderlik: Dönüşümcü liderlik, liderlerin vizyoner bir yaklaşımla takipçilerini motive ettiği ve değişim yarattığı bir liderlik tarzını ifade eder. Bu liderlik tarzı, liderlerin takipçilerini ilham verici bir şekilde yönlendirmeyi ve organizasyonel değişimlere öncülük etme-

yi içerir (Bass, 1985). Dönüşümcü liderlik, liderlerin uzun vadeli hedeflere ulaşmak için stratejik vizyonlar geliştirmelerini ve bu vizyonları takipçileriyle paylaşmalarını içerir.

Karar Alma ve Liderlik Stilleri: Liderlik stilleri, liderlerin karar alma süreçlerine nasıl yaklaştıklarını ve bu süreçlerin etkinliğini nasıl etkilediğini belirler. İki ana liderlik stili, otoriter ve demokratik liderlik stilleridir.

Otoriter Liderlik: Otoriter liderlik, liderin karar alma sürecinde merkezi bir rol oynadığı ve gruptan gelen geri bildirimleri sınırladığı bir yaklaşımdır. Otoriter liderler, kararları kendi başlarına alır ve bu kararları gruba dayatır (Lewin, Lippitt, ve White, 1939). Bu tarz liderlik, hızlı karar almayı ve net bir yön belirlemeyi sağlayabilir, ancak grup üyelerinin katılımını ve motivasyonunu sınırlayabilir.

Demokratik Liderlik: Demokratik liderlik, karar alma sürecinde grup üyelerinin aktif olarak yer aldığı bir yaklaşımdır. Demokratik liderler, grup üyelerinin görüşlerini ve geri bildirimlerini dikkate alır ve kararlarını bu girdilere dayanarak alır (Gastil, 1994). Bu liderlik tarzı, grup üyelerinin motivasyonunu artırabilir ve kararların kabul edilebilirliğini yükseltebilir, ancak süreç daha uzun sürebilir ve kararlar daha karmaşık hale gelebilir.

Karar alma süreçleri ve liderlik tarzları, siyasi liderlerin toplumları nasıl yönlendirdiğini ve önemli kararları nasıl aldığını anlamak için kritik öneme sahiptir. Karar alma süreci, problemin tanımlanması, alternatiflerin belirlenmesi, seçeneklerin değerlendirilmesi ve nihai kararın verilmesi aşamalarını içerir. Siyasi liderlik teorileri, liderlik tarzlarının ve liderin kişisel özelliklerinin liderlik süreçlerini nasıl etkilediğini anlamamıza yardımcı olur. Otoriter ve demokratik liderlik stilleri, karar alma süreçlerinin farklı biçimlerde nasıl işlediğini gösterir. Bu bilgilerin anlaşılması, siyasi liderlik stratejilerinin ve karar alma süreçlerinin daha etkin bir şekilde yönetilmesine katkıda bulunabilir.

SİYASİ SOSYALİZASYON

Siyasi sosyalizasyon, bireylerin politik bilgi, değer ve tutumları edinme sürecidir. Bu süreç, aile, eğitim kurumları, medya ve ekran grupları gibi

çeşitli sosyal etkenler aracılığıyla gerçekleşir (Sears ve Levy, 2003). Örneğin, aile içindeki siyasi tartışmalar, çocukların erken yaşta belirli politik görüşlere sahip olmasına neden olabilir. Siyasi sosyalleşme, bireylerin siyasi bilgi, tutum ve davranışlarının şekillendiği süreçleri ifade eder. Bu süreç, bireylerin toplumun siyasi değerleri, normları ve ideolojileri ile nasıl tanıştıklarını ve bunları nasıl içselleştirdiklerini incelemektedir. Siyasi sosyalleşme, bireylerin politik kimliklerinin gelişiminde ve toplumun genel siyasi kültürünün oluşumunda önemli bir rol oynar.

Siyasi Sosyalleşmenin Tanımı ve Önemi: Siyasi sosyalleşme, bireylerin siyasi dünyayı anlama, siyasi ideolojileri benimseme ve siyasi davranışları öğrenme süreçlerini kapsar (Easton ve Hess, 1962). Bu süreç, bireylerin siyasi kültürü ve toplumsal normları öğrenmelerine yardımcı olur ve genellikle çocukluk döneminden başlayarak ömür boyu devam eder (Greenstein, 1965). Siyasi sosyalleşmenin önemi, bireylerin demokratik değerleri, siyasi katılımı ve toplumsal sorumluluğu nasıl benimsediklerini anlamada yatar (Hyman ve Sheatsley, 1954).

Siyasi Sosyalleşmenin Temel Bileşenleri: Siyasi sosyalleşme süreci, çeşitli sosyalleşme ajanları aracılığıyla gerçekleşir. Bu ajanlar, bireylerin politik bilgi ve tutumlarını şekillendiren önemli faktörlerdir.

- **Aile:** Aile, bireylerin ilk siyasi sosyalizasyon ajandır ve siyasi tutumların ve değerlerin temelini atar. Çocuklar, aile üyelerinin siyasi görüşlerini ve davranışlarını gözlemleyerek bu değerleri öğrenirler (Parsons ve Shils, 1951). Aile, bireylerin politik kimliklerini ve ideolojik eğilimlerini şekillendirmede kritik bir rol oynar (Jennings ve Niemi, 1981).
- **Eğitim:** Eğitim, bireylerin siyasi bilgi ve tutumlarını geliştirmelerine yardımcı olan bir diğer önemli sosyalizasyon ajandır. Okul, öğrencilere vatandaşlık bilgisi, demokratik değerler ve politik sistemler hakkında bilgi sunar (Torney-Purta, 2002). Eğitim, bireylerin siyasi katılım becerilerini ve eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmede önemli bir rol oynar (Leming, 2001).
- **Medya:** Medya, bireylerin siyasi bilgi edinme ve tutumlarını şekillendirme süreçlerinde önemli bir rol oynar. Medya, haberler, prog-

ramlar ve sosyal medya platformları aracılığıyla siyasi olayları ve politik tartışmaları sunar (McCombs ve Shaw, 1972). Medya, bireylerin siyasi bilinçlenme süreçlerinde etkili bir araçtır ve toplumsal algıları şekillendirebilir (Hertog ve McLeod, 2001).

- **Sosyal Çevre:** Sosyal çevre, bireylerin arkadaş grupları, iş yerleri ve toplumsal organizasyonlar gibi sosyal ilişkiler aracılığıyla siyasi değerleri ve tutumları öğrenmelerini ifade eder. Sosyal çevre, bireylerin politik görüşlerini ve davranışlarını etkileyen önemli bir faktördür (Klein ve Klyukanov, 1998). Sosyal çevre, bireylerin siyasi sosyalizasyon süreçlerinde önemli bir rol oynar ve toplumsal normların benimsenmesine katkıda bulunur (Feldman ve Newcomb, 1969).

Siyasi Sosyalleşmenin Bireysel ve Toplumsal Etkileri: Siyasi sosyalleşme süreci, bireylerin politik kimliklerini ve toplumsal katılımlarını etkiler. Bu etkiler, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli sonuçlar doğurur.

- **Bireysel Etkiler:** Siyasi sosyalleşme, bireylerin siyasi tutumlarını, ideolojilerini ve oy verme davranışlarını şekillendirir. Bireyler, sosyalizasyon süreçleri aracılığıyla belirli politik görüşleri benimser ve siyasi katılım seviyelerini belirler (Eisenstein, 2001). Ayrıca, bireylerin politik kimlikleri ve sosyal değerleri, sosyalizasyon sürecinde gelişir ve bu süreç, bireylerin siyasi davranışlarını yönlendirir (Converse, 1964).
- **Toplumsal Etkiler:** Siyasi sosyalleşme, toplumsal düzeyde demokratik değerlerin ve siyasi kültürün oluşumuna katkıda bulunur. Toplumun genel siyasi kültürü ve vatandaşlık bilinci, bireylerin siyasi sosyalizasyon süreçleri aracılığıyla şekillenir (Inglehart, 1990). Ayrıca, siyasi sosyalleşme, toplumsal uyum ve siyasi katılım seviyelerini etkileyebilir ve toplumsal değişimlerin yönünü belirleyebilir (Lipset ve Rokkan, 1967).

Siyasi Sosyalleşme ve Demokrasi: Siyasi sosyalleşme, demokratik toplumların işleyişi ve vatandaşların demokratik süreçlere katılımı açısından kritik bir rol oynar. Demokratik değerlerin ve siyasi katılımın teşvik edilmesi, siyasi sosyalleşme süreçleri aracılığıyla gerçekleşir (Put-

Önsöz

nam, 2000). Bu süreç, bireylerin demokratik kurumlara olan güvenini artırabilir ve toplumsal katılımı teşvik edebilir (Verba, Schlozman, ve Brady, 1995).

Siyasi sosyalleşme, bireylerin politik kimliklerini, ideolojilerini ve davranışlarını şekillendiren önemli bir süreçtir. Aile, eğitim, medya ve sosyal çevre gibi sosyalizasyon ajanları, bireylerin siyasi tutumlarını ve katılımını etkiler. Bu süreç, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli sonuçlar doğurur ve demokratik toplumların işleyişinde kritik bir rol oynar. Siyasi sosyalleşmenin anlaşılması, toplumsal ve siyasi değişimlerin yönünü belirlemek ve demokratik değerleri teşvik etmek için önemlidir.

LİDERLİK VE KARİZMA

Politik liderlik, seçmenlerin algıları ve siyasi karar süreçlerinde önemli bir rol oynar. Karizmatik liderler, kitleleri etkileme ve mobilize etme yetenekleriyle bilinirler. Bu tür liderler, genellikle kriz zamanlarında ortaya çıkar ve güçlü retorik becerileri ile dikkat çekerler (Weber, 1947). Karizmatik liderlerin etkisi, seçmenlerin duygu durumları ve liderin imajı üzerindeki algılarına dayanır (House ve diğ., 1991). Liderlik, bireylerin ve grupların ortak hedeflere ulaşmalarını sağlamak için yönlendirme, motive etme ve ilham verme sürecidir. Liderlik çalışmaları, bu sürecin farklı boyutlarını, tekniklerini ve etkilerini incelemektedir (Northouse, 2018). Karizma, liderlik bağlamında özel bir önem taşıyan bir niteliktir ve liderlerin topluluklarını etkileme ve motive etme yeteneklerini artırır.

Liderlik ve Karizma: Kavramsal Çerçeve

- **Liderlik:** Liderlik, organizasyonlarda ve topluluklarda hedeflere ulaşmak için bireyleri etkileme ve yönlendirme sürecidir. Liderlik teorileri, liderlerin etkili olabilmesi için gerekli özellikleri ve stratejileri açıklamaya çalışır. Bu teoriler arasında Büyük Adamlar Teorisi, Özellikler Teorisi, Davranışsal Teori ve Durumsal Teori bulunmaktadır (Northouse, 2018). Her bir teori, liderlik kavramını farklı açılardan ele alır ve liderlerin etkinliğini anlamak için çeşitli çerçeveler sunar.

- **Karizma:** Karizma, liderlerin etrafındaki insanları güçlü bir şekilde etkileyebilme ve ilham verebilme kapasitesidir. Karizmatik liderler, genellikle kendilerine has özellikleri ve güçlü kişisel çekicilikleri ile tanınırlar (Weber, 1947). Karizma, liderlerin takipçilerini motive etme ve etkileme yeteneklerini artırabilir ve bu da onların etkilerini genişletebilir (Conger ve Kanungo, 1998). Karizmanın temel bileşenleri arasında yüksek derecede öz güven, etkili iletişim becerileri ve vizyoner düşünce yer alır.

Liderlik ve Karizma: Teorik Yaklaşımlar

- **Büyük Adamlar Teorisi:** Büyük Adamlar Teorisi, liderliğin doğuştan gelen özelliklere dayandığını ve bu özelliklerin liderlerin etkili olmasını sağladığını öne sürer (Stogdill, 1948). Bu teori, karizmanın liderlik üzerindeki etkisini anlamak için temel bir zemin sağlar, çünkü karizmatik liderler genellikle doğuştan gelen kişisel çekicilik ve etkileyicilik özelliklerine sahip olarak görülür (Weber, 1947).
- **Özellikler Teorisi:** Özellikler Teorisi, etkili liderlerin belirli kişisel özelliklere sahip olduğunu savunur. Bu özellikler arasında yüksek öz güven, karizma, vizyoner düşünce ve empati yer alır (Judge, Bono, Ilies, ve Gerhardt, 2002). Karizma, bu teoride, liderlerin takipçileriyle güçlü bir duygusal bağ kurmalarına ve onları motive etmelerine yardımcı olan bir özellik olarak değerlendirilir (House, 1977).
- **Davranışsal Teori:** Davranışsal Teori, liderliğin belirli davranışlar ve liderlik stilleri aracılığıyla geliştirilebileceğini öne sürer. Bu teorinin öncülerinden biri olan Ohio State Çalışmaları, liderlik davranışlarını iki ana boyutta incelemiştir: yapısal yönlendirme ve insan odaklılık (Stogdill, 1974). Karizma, bu teorilerde, liderlerin etkili bir şekilde takipçilerini motive etmek ve yönlendirmek için kullanabilecekleri davranışsal bir özellik olarak görülür (Bass, 1985).
- **Durumsal Teori:** Durumsal Teori, liderliğin, liderin özellikleri ve durumun gereksinimleri arasında bir etkileşim olarak geliştiğini belirtir. Fiedler'in Durumsal Liderlik Teorisi, liderlerin etkili olabilmesi için duruma uygun liderlik tarzını benimsemeleri gerektiğini savunur (Fiedler, 1967). Karizma, bu teoride, liderin duruma uygun

davranışları ve iletişim stratejileri aracılığıyla etkili olmasına katkıda bulunur (Vroom ve Yetton, 1973).

Karizmanın Liderlik Üzerindeki Etkileri

- **Motive Etme ve İlham Verme:** Karizmatik liderler, takipçilerine güçlü bir vizyon sunarak onları motive eder ve ilham verir. Bu liderlerin takipçilerinin bağlılıklarını artırabilir ve onların performanslarını iyileştirebilir (Conger ve Kanungo, 1998). Karizma, liderlerin topluluklarını olumlu yönde etkileme ve onları ortak hedeflere ulaşmaları için cesaretlendirme yeteneklerini artırabilir (Bass, 1990).
- **Takipçi Bağlılığı:** Karizmatik liderler, genellikle yüksek derecede takipçi bağlılığına sahip olurlar. Bu bağlılık, liderlerin takipçileriyle güçlü bir duygusal bağ kurmalarından kaynaklanır (Shamir, House, ve Arthur, 1993). Karizma, liderlerin takipçilerinin güvenini kazanma ve onların liderliğe olan bağlılıklarını artırma yeteneklerini geliştirebilir (Kirkpatrick ve Locke, 1996).
- **Değişim ve Yenilik:** Karizmatik liderler, genellikle değişim ve yeniliği teşvik ederler. Bu liderler, mevcut durumdan memnuniyetsizlik yaratarak ve yenilikçi vizyonlar sunarak organizasyonlarda değişim yaratabilirler (Bass, 1985). Karizma, liderlerin bu değişim süreçlerini etkin bir şekilde yönetmelerine ve yenilikçi çözümler sunmalarına yardımcı olabilir (House ve Aditya, 1997).

Karizma ve Liderlik: Kritik Değerlendirme

- **Karizmanın Sınırlamaları:** Karizma, her zaman etkili bir liderlik tarzı olarak değerlendirilmemelidir. Karizmatik liderler, bazen aşırı güven ve kontrolcü davranışlarla karşılaşılabilir ve bu durum, liderlik etkinliğini olumsuz etkileyebilir (Gardner ve Avolio, 1998). Ayrıca, karizmanın kısa vadeli etkileri uzun vadede sürdürülebilir olmayabilir ve bu da liderlerin kalıcı etkilerini sınırlayabilir (Yukl, 1999).
- **Karizma ve Etik Sorunlar:** Karizma, liderlerin etik sorunlara neden olabilecek aşırı güç ve etkilerini artırabilir. Karizmatik liderler, genellikle yüksek derecede bağlılık ve güven oluşturur, ancak bu bağlılık kötüye kullanılabilir ve etik dışı davranışlara yol açabilir (Bass

ve Steidlmeier, 1999). Bu nedenle, karizmanın liderlik üzerindeki etkileri dikkatlice değerlendirilmelidir.

Liderlik ve karizma, bireylerin ve toplulukların hedeflere ulaşmalarında önemli bir rol oynar. Karizma, liderlerin etkili olma, takipçilerini motive etme ve yenilikçi değişimler yaratma yeteneklerini artırabilir. Ancak, karizmanın sınırlamaları ve potansiyel etik sorunları da göz önünde bulundurulmalıdır. Liderlik ve karizma arasındaki ilişki, liderlerin etkinliğini ve toplulukların başarılarını anlamak için önemli bir konu olarak kalmaktadır.

SEÇİM DAVRANIŞLARI VE PSİKOLOJİK FAKTÖRLER

Seçim davranışları, seçmenlerin belirli bir aday veya partiye oy verme eğilimlerini açıklamaya çalışır. Psikolojik faktörler, bu davranışları anlamada kritik bir rol oynar. Örneğin, kişilik özellikleri, bireylerin siyasi tercihlerinde önemli bir belirleyici olabilir (Mondak, 2010). Seçim davranışları, bireylerin seçim süreçlerinde nasıl karar verdiklerini ve hangi faktörlerin bu kararları etkilediğini inceleyen bir alan olarak önem taşır. Seçim davranışlarını anlamak, demokratik süreçlerin işleyişi ve politik kampanyaların etkili bir şekilde yürütülmesi açısından kritik bir öneme sahiptir (Lasswell, 1958).

Seçim Davranışları: Kavramsal Çerçeve

- **Seçim Davranışları:** Seçim davranışları, bireylerin seçimlere katılma, aday tercihleri yapma ve oy kullanma gibi eylemlerini ifade eder. Bu davranışlar, sosyal, ekonomik ve psikolojik faktörlerin etkileşimi sonucunda şekillenir (Downs, 1957). Seçim davranışlarını anlamak, bireylerin oy kullanma motivasyonlarını ve aday tercihlerini belirleyen faktörleri açığa çıkarmak için önemlidir.
- **Psikolojik Faktörler:** Psikolojik faktörler, bireylerin seçim davranışlarını etkileyen duygusal ve bilişsel süreçlerdir. Bu faktörler arasında kişisel inançlar, tutumlar, sosyal kimlik ve değerler yer alır (Ajzen, 1991). Psikolojik faktörler, bireylerin seçim süreçlerinde nasıl düşündüklerini, hissettiklerini ve hareket ettiklerini anlamak için kritik bir rol oynar.

Seçim Davranışlarını Etkileyen Psikolojik Faktörler

- **Kişisel İnançlar ve Tutumlar:** Kişisel inançlar ve tutumlar, bireylerin seçim davranışlarını etkileyen temel psikolojik faktörlerdir. Bu inançlar, bireylerin adaylara ve partilere yönelik algılarını şekillendirir ve oy tercihlerini belirler (Eagly ve Chaiken, 1993). Seçimlerde, bireylerin politik tutumları, ekonomik durumları, ve sosyal kimlikleri bu inançlarla etkileşim içerisinde (Ajzen ve Fishbein, 1980).
- **Sosyal Kimlik:** Sosyal kimlik, bireylerin kendilerini belirli sosyal gruplara ait olarak görme biçimidir ve seçim davranışlarını önemli ölçüde etkiler. Sosyal kimlik teorisi, bireylerin grup aidiyetleri doğrultusunda oy verdiklerini ve grup normlarına göre seçim tercihleri yaptıklarını öne sürer (Tajfel ve Turner, 1986). Sosyal kimlik, bireylerin hangi adayları ve partileri destekleyeceklerini belirlerken sosyal grup üyeliklerinden etkilenir (Turner ve diğ., 1987).
- **Duygusal Faktörler:** Duygusal faktörler, bireylerin seçim kararlarını etkileyen önemli psikolojik etmenlerdir. Seçmenler, duygusal tepkiler ve hisler yoluyla adaylara ve politik kampanyalara yönelirler. Örneğin, adayların kişisel özellikleri ve kampanya mesajları, seçmenlerin duygusal tepkilerini tetikleyebilir ve bu da oy kullanma davranışlarını etkileyebilir (Lerner ve diğ., 2003). Duygular, seçim tercihlerinin oluşumunda önemli bir rol oynar ve seçmenlerin davranışlarını yönlendirebilir (Marcus, Neuman, ve MacKuen, 2000).

Seçim Davranışları ve Psikolojik Teoriler

- **Planlanmış Davranış Teorisi:** Planlanmış Davranış Teorisi (TPB), bireylerin belirli bir davranışı gerçekleştirme niyetlerini ve bu niyetlerin davranışa dönüşümünü açıklamaya çalışır. Bu teoriye göre, bireylerin davranışları, tutumları, sosyal normlar ve algılanan davranışsal kontrol tarafından belirlenir (Ajzen, 1991). Seçim davranışlarında, bireylerin oy kullanma niyetleri, bu faktörlerin etkileşimi sonucunda şekillenir ve seçim sonuçlarına yansır.
- **Sosyal Öğrenme Teorisi:** Sosyal Öğrenme Teorisi, bireylerin başkalarının davranışlarını gözlemleyerek ve bu davranışlardan öğrenerek kendi davranışlarını şekillendirdiğini öne sürer (Bandura, 1977). Bu

teori, seçim davranışlarının sosyal etkileşimler ve gözlemler yoluyla nasıl geliştiğini anlamak için kullanılır. Seçmenler, sosyal çevrelerinden ve medyadan edindikleri bilgileri kullanarak seçim tercihlerini belirlerler.

- **Bilişsel Dissonans Teorisi:** Bilişsel Dissonans Teorisi, bireylerin çelişen inançlar ve tutumlar arasında bir uyumsuzluk hissettiğinde bu uyumsuzluğu gidermek için davranışlarını değiştirmeye çalıştığını belirtir (Festinger, 1957). Seçim bağlamında, bireyler seçim kararları verdiklerinde, mevcut inançlarıyla uyumsuz bilgi veya tutumlarla karşılaşabilirler ve bu durum bilişsel dissonansa yol açabilir. Bu uyumsuzluk, bireylerin oy tercihlerinde değişiklik yapmalarına neden olabilir.

Seçim Davranışları ve Psikolojik Etkilerin Değerlendirilmesi

- **Kampanya Stratejileri ve Psikolojik Etkiler:** Kampanya stratejileri, seçmenlerin psikolojik durumları üzerinde önemli etkiler yaratabilir. Adayların ve partilerin kullandığı mesajlar, duygusal tepkiler ve sosyal kimlik algıları üzerinde etkili olabilir ve bu da seçim sonuçlarını doğrudan etkileyebilir (Ansolabehere ve Iyengar, 1995). Kampanyaların psikolojik etkileri, seçmenlerin karar verme süreçlerinde önemli bir rol oynar ve bu etkilerin anlaşılması, daha etkili kampanya stratejilerinin geliştirilmesine yardımcı olabilir.
- **Seçmen Psikolojisinin Uzun Vadeli Etkileri:** Seçmenlerin psikolojik faktörler tarafından şekillendirilen seçim davranışları, uzun vadeli politik eğilimler ve toplumsal değişimler üzerinde etkili olabilir. Psikolojik faktörler, seçim sonuçlarının ötesinde, seçmenlerin genel siyasi tutumlarını ve değerlerini de etkileyebilir (Highton, 2004). Bu nedenle, seçim davranışlarının psikolojik boyutlarının anlaşılması, toplumsal ve politik eğilimlerin analizinde önemli bir yer tutar.

Seçim davranışları, bireylerin psikolojik faktörlerden nasıl etkilendiğini ve bu etkilerin seçim sonuçları üzerindeki yansımalarını anlamak için kapsamlı bir şekilde incelenmelidir. Kişisel inançlar, sosyal kimlik, duygusal faktörler ve psikolojik teoriler, seçim davranışlarının anlaşılmasında kritik rol oynar. Bu faktörlerin detaylı bir analizi, seçim

süreçlerinin ve politik kampanyaların daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunabilir.

KİŞİLİK VE SİYASİ TERCİHLER

Araştırmalar, belirli kişilik özelliklerinin siyasi tercihler üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, açık fikirlilik ve yenilik arayışı gibi özellikler, bireylerin daha liberal görüşlere sahip olma olasılığını artırabilir (Gerber ve diğ., 2011). Benzer şekilde, düzenlilik ve muhafazakarlık gibi özellikler, daha muhafazakar politik eğilimlerle ilişkilidir. Kişilik özellikleri, bireylerin seçimler ve siyasi tercihler üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir. Bu etki, bireylerin değerlerini, inançlarını ve politik ideolojilerini şekillendiren psikolojik ve sosyal faktörlerin bir sonucudur. Kişilik ve siyasi tercihler arasındaki ilişki, psikoloji ve siyaset biliminin kesişim alanında geniş bir araştırma alanı oluşturmaktadır.

Kişilik Teorileri ve Siyasi Tercihler

Büyük Beş Kişilik Özelliği: Büyük Beş Kişilik Özelliği (Big Five), kişilik psikolojisinde en yaygın olarak kabul gören modeldir ve beş ana boyutu içerir: açıklık, sorumluluk, dışadönüklük, uyumluluk ve nevro-tizm (McCrae ve Costa, 2004). Bu kişilik özelliklerinin siyasi tercihler üzerindeki etkileri, çeşitli çalışmalarla ortaya konmuştur.

- **Açıklık (Openness):** Açıklık, yeniliğe ve farklı deneyimlere açıklığı ifade eder. Yüksek açıklık düzeyine sahip bireyler genellikle daha liberal eğilimler gösterir ve sosyal değişime daha açıktır (Fehr, Sam-som, ve Paulhus, 1995). Bu kişiler, yenilikçi ve çeşitli politik ideolo-jilere daha yatkın olabilirler.
- **Sorumluluk (Conscientiousness):** Sorumluluk, bireylerin düzenli ve güvenilir olma eğilimlerini ifade eder. Sorumluluk düzeyi yüksek bireyler, genellikle daha muhafazakar görüşlere sahip olabilir, çünkü bu kişiler düzen ve geleneklere daha çok önem verirler (Digman, 1997).
- **Dışadönüklük (Extraversion):** Dışadönüklük, sosyal etkileşime açıklığı ve enerjik bir yaşam tarzını ifade eder. Dışadönük bireyler, sosyal etkileşimlere ve grup faaliyetlerine daha fazla katılma eğili-

minde olabilirler ve bu durum, onların politik katılımını etkileyebilir (McCrae ve Costa, 1991).

- **Uyumluluk (Agreeableness):** Uyumluluk, başkalarıyla uyumlu ve yardımsever olma eğilimidir. Yüksek uyumluluğa sahip bireyler, sosyal adalet ve eşitlik konularına daha duyarlı olabilirler ve bu nedenle daha sol görüşlü siyasi tercihleri destekleyebilirler (Graziano, 1994).
- **Nevrotizm (Neuroticism):** Nevrotizm, duygusal istikrarsızlık ve olumsuz duygular yaşama eğilimini ifade eder. Yüksek nevrozizm düzeyine sahip bireyler, sosyal ve ekonomik belirsizliklere karşı daha hassas olabilir ve bu durum, onların muhafazakar veya güvenlik odaklı politik tercihleri desteklemelerine neden olabilir (Costa ve McCrae, 1992).

Kişilik ve Siyasi İdeoloji: Kişilik özellikleri, bireylerin siyasi ideolojilerini etkileyebilir. Kişilik özelliklerinin, bireylerin ideolojik yelpazede nasıl konumlandıklarını anlamada önemli bir rol oynadığına dair birçok çalışma bulunmaktadır (Jost, Glaser, Kruglanski, ve Sulloway, 2003). Örneğin, yüksek açıklığa sahip bireyler genellikle daha liberal ideolojilere eğilimliyken, yüksek sorumluluk ve düşük açıklığa sahip bireyler daha muhafazakar ideolojileri tercih edebilirler.

Psikolojik Mekanizmalar ve Siyasi Tercihler

- **Kişilik ve Değerler:** Kişilik özellikleri, bireylerin değerlerini ve bu değerlerin siyasi tercihler üzerindeki etkilerini şekillendirir. Değerler, bireylerin dünya görüşlerini ve politik tutumlarını belirleyen temel unsurlardır (Schwartz, 1992). Örneğin, yüksek uyumluluğa sahip bireyler sosyal yardımlaşma ve eşitlik değerlerini ön planda tutabilir ve bu değerler, onların sol görüşlü politikaları desteklemelerine neden olabilir.
- **Kişilik ve Sosyal Kimlik:** Sosyal kimlik, bireylerin kendilerini belirli sosyal gruplara ait olarak görmeleri ve bu kimliklerin seçim tercihlerine etkisi üzerine önemli bir rol oynar (Tajfel ve Turner, 1986). Kişilik özellikleri, bireylerin hangi sosyal gruplara ait olduklarını ve bu grupların değerlerini nasıl benimsediklerini etkileyebilir. Bu bağ-

Önsöz

lamda, kişilik özellikleri, bireylerin sosyal kimliklerine uygun politik tercihleri benimsemelerine yol açabilir.

Kişilik ve Siyasi Katılım

- **Kişilik Özelliklerinin Siyasi Katılım Üzerindeki Etkileri:** Kişilik özellikleri, bireylerin siyasi katılım düzeylerini de etkileyebilir. Örneğin, dışadönük bireyler genellikle daha aktif politik katılım gösterirken, nevrotik bireyler seçimlerde daha az yer alabilirler (Gerber, Green, ve Shachar, 2003). Kişilik özelliklerinin bu etkileri, bireylerin politik süreçlere nasıl dahil olduklarını ve hangi şekillerde katkıda bulduklarını anlamak için önemlidir.
- **Kişilik ve Politika İle İlgili Davranışlar:** Kişilik özellikleri, bireylerin politik davranışlarını da etkiler. Örneğin, yüksek açıklığa sahip bireyler politik değişimlere daha açık olabilir ve politik görüşlerini daha sık değiştirebilirler (Carney, Jost, Gosling, ve Potter, 2008). Bu tür davranışlar, kişilik özelliklerinin siyasi tercihlerin ve davranışların şekillendirilmesindeki rolünü vurgular.

Kişilik ve siyasi tercihler arasındaki ilişki, kişilik özelliklerinin bireylerin seçim kararlarını nasıl etkilediğini anlamak açısından büyük önem taşır. Büyük Beş Kişilik Özelliği modeli, kişilik özelliklerinin siyasi ideolojiler ve tercihler üzerindeki etkilerini anlamak için sağlam bir temel sunar. Kişilik özelliklerinin, değerler, sosyal kimlik ve siyasi katılım gibi faktörlerle etkileşimi, seçim davranışlarını ve siyasi tercihleri etkileyen önemli psikolojik mekanizmalardır. Bu nedenle, kişilik özelliklerinin seçim süreçlerinde ve politik davranışlarda nasıl rol oynadığını anlamak, demokratik süreçlerin daha iyi anlaşılmasına ve siyasi kampanyaların etkili bir şekilde yürütülmesine katkıda bulunabilir.

BİLİŞSEL ÇARPITMALAR VE İDEOLOJİ

Bilişsel çarpıtmalar, bireylerin dünya görüşlerini ve politik algılarını şekillendiren zihinsel süreçlerdir. Bu çarpıtmalar, bireylerin bilgi işleme süreçlerini ve karar alma mekanizmalarını etkiler. Örneğin, doğrulama yanlılığı, bireylerin mevcut inançlarına uyan bilgileri tercih etmelerine neden olabilir (Nickerson, 1998). Bu durum, ideolojik kutuplaşmayı artırabilir ve siyasi tartışmaları zorlaştırabilir. Bilişsel çarpıtmalar, bi-

reylerin düşünce süreçlerini etkileyen sistematik hatalardır ve ideolojik eğilimler üzerindeki etkileri önemli bir araştırma konusudur. Bu çarpıtmalar, bireylerin dünya görüşlerini ve ideolojik tercihlerini şekillendirirken, aynı zamanda politik ve sosyal tutumlarını da etkileyebilir.

Bilişsel Çarpıtmalar: Bilişsel çarpıtmalar, bireylerin bilgi işleme süreçlerinde ortaya çıkan sistematik hatalardır. Bu çarpıtmalar, kişisel deneyimler, tutumlar ve ideolojik inançlarla etkileşim içindedir (Tversky ve Kahneman, 1974). Çarpıtmalar genellikle bilgi seçimi, yorumlama ve karar verme süreçlerini etkiler ve ideolojik eğilimleri pekiştirebilir.

Temel Bilişsel Çarpıtmalar

1. **Onaylama Yanılgısı (Confirmation Bias):** Bireylerin, mevcut inançlarını doğrulayan bilgilere daha fazla dikkat etmeleri ve karşıt bilgileri göz ardı etmeleri eğilimidir (Nickerson, 1998). Bu çarpıtma, bireylerin ideolojik görüşlerini pekiştirmesine ve bu görüşlerin değişmesini zorlaştırmasına neden olabilir.
2. **Algısal Çarpıtmalar (Perceptual Distortions):** Bireylerin, mevcut tutum ve inançları doğrultusunda bilgi algılama biçimidir (Eysenck, 2012). Örneğin, ideolojik eğilimler, bireylerin olayları ve verileri nasıl yorumladıklarını etkileyebilir.
3. **Önyargı ve Sterotipler (Bias and Stereotypes):** Bireylerin belirli gruplar veya olaylar hakkında sahip oldukları önyargılar, bu gruplar veya olaylar hakkında yapılan değerlendirmeleri ve ideolojik tutumları etkileyebilir (Hamilton ve Gifford, 1976).
4. **Düşünsel Kısır Döngü (Cognitive Dissonance):** Bireylerin, çelişkili bilgi veya deneyimlerle karşılaştıklarında yaşadıkları rahatsızlığa yönelik bir tepki olarak, mevcut inançlarını ve tutumlarını koruma eğilimidir (Festinger, 1957). Bu durum, bireylerin ideolojik eğilimlerini sürdürmelerine ve çelişkili bilgileri reddetmelerine yol açabilir.

Bilişsel Çarpıtmaların İdeoloji Üzerindeki Etkileri

- **İdeolojik Onaylama:** Bilişsel çarpıtmalar, ideolojik onaylama sürecinde merkezi bir rol oynar. Onaylama yanılgısı, bireylerin mevcut ideolojik inançlarını pekiştirmelerine ve karşıt görüşlere karşı

dirençli olmalarına neden olabilir. Bu durum, bireylerin ideolojik tutumlarının radikalleşmesine ve politik kutuplaşmanın artmasına yol açabilir (Hoffman ve McLean, 2005).

- **Bilgi Seçimi ve İnançların Güçlendirilmesi:** Bilişsel çarpıtmalar, bireylerin hangi bilgileri seçtiklerini ve nasıl yorumladıklarını etkiler. Onaylama yanılığası ve algısal çarpıtmalar, bireylerin ideolojik görüşlerini destekleyen bilgileri seçmelerine ve bu bilgileri aşırı derecede vurgulamalarına yol açabilir (Klayman, 1995). Bu süreç, ideolojik inançların güçlenmesine ve mevcut görüşlerin sürdürülmesine yardımcı olabilir.
- **İdeolojik Çatışmaların Yönetimi:** Bilişsel çarpıtmalar, ideolojik çatışmaların yönetilmesinde de önemli bir rol oynar. Düşünsel kısır döngü ve önyargılar, bireylerin ideolojik çatışmalarla başa çıkma stratejilerini etkiler. Bireyler, çelişkili bilgi veya deneyimlerle karşılaştıklarında mevcut inançlarını koruma eğilimindedirler ve bu durum çatışmaların çözümünü zorlaştırabilir (Harmon-Jones ve Mills, 1999).

Araştırmalar ve Uygulamalar

- **Empirik Araştırmalar:** Empirik araştırmalar, bilişsel çarpıtmaların ideolojik eğilimler üzerindeki etkilerini incelemiştir. Örneğin, onaylama yanılığasının bireylerin siyasi görüşlerini nasıl etkilediği üzerine yapılan çalışmalar, ideolojik inançların güçlendirilmesine ve politik kutuplaşmanın artmasına katkıda bulunduğunu göstermiştir (Garrett, Carnahan, ve Lynch, 2013).
- **Eğitim ve Müdahale Stratejileri:** Bilişsel çarpıtmaların etkilerini azaltmak için çeşitli eğitim ve müdahale stratejileri önerilmektedir. Eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve bilişsel çarpıtmaların farkındalığının artırılması, bireylerin daha dengeli ve açık fikirli düşünmelerine yardımcı olabilir (Pennycook ve Rand, 2018).

Bilişsel çarpıtmalar, bireylerin ideolojik inançlarını ve politik tercihlerini önemli ölçüde etkileyebilir. Onaylama yanılığası, algısal çarpıtmalar, önyargılar ve düşünsel kısır döngü gibi çarpıtmalar, bireylerin bilgi seçimi, yorumlama ve ideolojik eğilimlerini şekillendirir. Bu çarpıtma-

ların ideolojik inançlar üzerindeki etkileri, empirik araştırmalarla desteklenmiş ve eğitim stratejileriyle yönetilebilecek potansiyel çözümler ortaya konmuştur. Bilişsel çarpıtmaların anlaşılması, daha dengeli ve açık fikirli politik tutumların geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

TOPLUMSAL HAREKETLER VE PSİKOLOJİ

Toplumsal hareketler, geniş kitlelerin belirli bir sosyal veya politik hedef doğrultusunda harekete geçmesini ifade eder. Bu hareketler, genellikle adalet, eşitlik veya özgürlük gibi değerler etrafında şekillenir ve kolektif kimlik, duygu ve motivasyon faktörleri tarafından yönlendirilir (Tarrow, 2011). Toplumsal hareketler, sosyal değişim ve dönüşüm süreçlerinin itici güçlerinden biridir ve psikolojik süreçlerle yakından ilişkilidir. Bu hareketler, bireylerin ve grupların toplumsal değişimi sağlama amacı güttüğü kolektif eylemler olarak tanımlanabilir. Psikoloji, toplumsal hareketlerin bireyler üzerindeki etkilerini ve bu hareketlere katılımın psikolojik motivasyonlarını anlamada önemli bir rol oynar.

Toplumsal Hareketlerin Psikolojik Temelleri

- **Kolektif Kimlik ve Sosyal Kimlik Teorisi:** Toplumsal hareketlere katılım genellikle kolektif kimlik ve sosyal kimlik teorileri ile açıklanabilir. Sosyal kimlik teorisi, bireylerin kendi kimliklerini grup üyelikleri üzerinden tanımladıklarını ve bu kimliklerin toplumsal hareketlerdeki rollerini etkilediğini öne sürer (Tajfel ve Turner, 1986). Kolektif kimlik, bireylerin bir grup veya hareketle özdeşleşmesi ve bu grup hedeflerine ulaşma isteği, toplumsal hareketlerin ortaya çıkışında ve sürdürülmesinde önemli bir psikolojik faktördür (Klandermans, 1997).
- **Duygusal Teşvikler:** Toplumsal hareketlere katılım, genellikle güçlü duygusal teşviklerle ilişkilidir. Öfke, adaletsizlik duygusu ve umut, bireylerin hareketlere katılmalarını motive edebilir (van Zomeren, Postmes, ve Spears, 2008). Bu duygular, bireylerin toplumsal değişim için kolektif eylemlere yönelmesini sağlayabilir.
- **Psikolojik Kimlik ve Özdeğer:** Bireylerin toplumsal hareketlere katılımı, psikolojik kimlik ve özdeğer arayışlarıyla da ilişkilidir. Birey-

ler, toplumsal hareketler aracılığıyla kendilerini değerli hissetme ve sosyal adaleti sağlama amacı güderler (Simon, 2010). Bu, bireylerin toplumsal hareketlere katılma motivasyonlarını ve bu hareketlere olan bağlılıklarını artırabilir.

Toplumsal Hareketlerin Psikolojik Etkileri

- **Bireysel ve Toplumsal Psikolojik Etkiler:** Toplumsal hareketlerin bireyler üzerinde çeşitli psikolojik etkileri olabilir. Bu etkiler, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde değişebilir. Katılımcılar, toplumsal hareketler sırasında genellikle yüksek düzeyde bağlılık ve aidiyet hissi yaşarlar, bu da psikolojik refahlarını olumlu yönde etkileyebilir (Drury, Reicher, ve Stott, 2003).
- Öte yandan, toplumsal hareketlere katılım, bazı bireylerde stres ve psikolojik yüklenme gibi olumsuz etkiler de yaratabilir. Özellikle, hareketlerin hedeflerine ulaşmaması veya karşılaşılan engeller, bireylerin moralini bozabilir ve psikolojik sorunlara yol açabilir (Zimbardo, 2007).
- **Toplumsal Hareketlerin Psikolojik Dönüşümleri:** Toplumsal hareketler, bireylerin psikolojik durumlarını ve sosyal algılarını değiştirebilir. Hareketler, bireylerin kendilik algısını ve sosyal kimliklerini yeniden şekillendirebilir, bu da toplumsal değişim süreçlerinin bir parçası olarak görülebilir (Moscovici, 1985). Ayrıca, toplumsal hareketler aracılığıyla elde edilen kolektif başarılar, bireylerin özdeğerlerini artırabilir ve toplumsal bağlılıklarını güçlendirebilir.

Psikolojik Teşvikler ve Toplumsal Hareketlere Katılım

- **İdeolojik ve Pratik Teşvikler:** Toplumsal hareketlere katılımı teşvik eden psikolojik faktörler arasında ideolojik inançlar ve pratik teşvikler bulunmaktadır. İdeolojik inançlar, bireylerin toplumsal hareketlerin hedeflerine olan bağlılıklarını ve motivasyonlarını etkileyebilir (Eagly ve Chaiken, 1993). Pratik teşvikler, hareketlerin sağladığı somut kazanımlar ve ödüller, bireylerin katılımını artırabilir (Becker, 2004).
- **Sosyal Destek ve Dayanışma:** Sosyal destek ve dayanışma, toplumsal hareketlere katılımın önemli psikolojik teşviklerindedir. Top-

lumsal hareketler, bireylerin sosyal destek ağlarını genişletmelerine ve dayanışma duygularını güçlendirmelerine olanak tanır (Barkan, 1994). Bu sosyal destek, bireylerin hareketlere katılımını teşvik edebilir ve toplumsal bağlılıklarını artırabilir.

Araştırmalar ve Uygulamalar

- **Empirik Araştırmalar:** Toplumsal hareketler ve psikoloji arasındaki ilişkiyi inceleyen empirik araştırmalar, bireylerin hareketlere katılım motivasyonlarını ve bu katılımın psikolojik etkilerini ortaya koymuştur. Örneğin, öfke ve adaletsizlik duygularının toplumsal hareketlere katılım üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalar, bu duyguların bireylerin hareketlere olan bağlılıklarını artırdığını göstermiştir (van Zomeren ve diğ., 2008).
- **Eğitim ve Müdahale Stratejileri:** Toplumsal hareketlerin psikolojik etkilerini anlamak, bu hareketlere yönelik eğitim ve müdahale stratejilerinin geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Toplumsal hareketlerin psikolojik etkilerinin yönetilmesi, bireylerin hareketlere daha sağlıklı bir şekilde katılmalarını ve psikolojik refahlarını korumalarını sağlayabilir (Barkan, 1994).

Toplumsal hareketler, psikolojik süreçlerle yakından ilişkilidir ve bireylerin toplumsal değişim için kolektif eylemlere katılmalarını etkileyen birçok psikolojik faktör bulunmaktadır. Kolektif kimlik, duygusal teşvikler, psikolojik kimlik ve özdeğer arayışları, toplumsal hareketlere katılımı etkileyen önemli faktörlerdir. Ayrıca, toplumsal hareketlerin bireyler üzerindeki psikolojik etkileri, hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar doğurabilir. Bu bağlamda, toplumsal hareketlerin psikolojik temellerinin ve etkilerinin anlaşılması, daha sağlıklı ve etkili toplumsal değişim süreçlerinin desteklenmesine katkıda bulunabilir.

KOLEKTİF KİMLİK VE DUYGULAR

Kolektif kimlik, bireylerin kendilerini belirli bir grup veya hareketle özdeşleştirmelerini sağlar. Bu kimlik, bireylerin hareketlere katılımını motive eder ve grup içi dayanışmayı artırır (Polletta ve Jasper, 2001). Ayrıca, öfke, umut ve gurur gibi duygular, bireylerin toplumsal hareketlere katılımında önemli bir rol oynar (Goodwin ve diğ., 2001). Politik

Önsöz

psikoloji, bireylerin ve grupların politik davranışlarını, inançlarını ve duygularını anlamak amacıyla psikolojik ve politik süreçleri inceleyen bir disiplindir. Kolektif kimlik ve duygular, politik psikolojinin temel kavramlarından ikisidir ve politik tutumlar, davranışlar ve kararlar üzerindeki etkilerini anlamada önemli bir rol oynar.

Kolektif Kimlik: Tanım ve Önemi

- **Kolektif Kimlik Nedir?** Kolektif kimlik, bireylerin kendilerini belirli bir grup veya kolektif ile özdeşleştirme sürecini ifade eder. Bu kimlik, bireylerin grup üyeliklerini ve bu gruba ait değerleri, normları ve hedefleri içselleştirmesiyle oluşur (Tajfel ve Turner, 1986). Kolektif kimlik, bireylerin grup içinde nasıl etkileşimde bulunduğunu ve grup hedeflerine yönelik motivasyonlarını anlamada kritik bir faktördür.
- **Kolektif Kimliğin Politik Psikolojideki Rolü:** Kolektif kimlik, politik psikolojide önemli bir rol oynar çünkü bireylerin politik tutumlarını ve davranışlarını şekillendirir. Özellikle, kolektif kimlik, grup içindeki dayanışma, birlik duygusu ve grup hedeflerine yönelik bağlılık gibi unsurları içerir. Bu bağlamda, kolektif kimlik, politik hareketlerin ve partilerin desteklenmesi, politik protestoların örgütlenmesi ve politik kararların alınmasında etkili olabilir (Jost, Glaser, Kruglanski, ve Sullins, 2003).

Duyguların Politik Psikolojideki Yeri

- **Duyguların Tanımı ve Önemi:** Duygular, bireylerin çevreleriyle etkileşimleri sırasında yaşadıkları psikolojik durumlar olarak tanımlanabilir. Politik psikolojide duygular, bireylerin politik olaylara ve figürlere karşı hissettikleri güçlü tepkiler olarak anlaşılır. Duygular, bireylerin politik tutumlarını, oy verme davranışlarını ve grup dinamiklerini etkileyebilir (Lazarus, 1991).
- **Politika ve Duygular Arasındaki İlişki:** Politik olaylar ve kararlar, genellikle güçlü duygusal tepkilere yol açar. Örneğin, adaletsizlik, öfke ve umut gibi duygular, bireylerin politik hareketlere katılımını veya politik tutumlarını etkileyebilir (Gross, 2008). Duygular, politik liderlerin ve partilerin stratejilerinde önemli bir rol oynar; çünkü

duygusal tepkiler, seçim sonuçlarını ve politik kararları etkileyebilir (Marcus, Neuman, ve MacKuen, 2000).

Kolektif Kimlik ve Duyguların Politik Davranış Üzerindeki Etkileri

- **Kolektif Kimlik ve Politika:** Kolektif kimlik, bireylerin politik davranışlarını ve tutumlarını şekillendirirken, bu kimliklerin politik hareketlere ve grup hedeflerine yönelik motivasyonları etkileyebilir. Bireyler, kendilerini belirli bir grup ile özdeşleştirdiklerinde, grup hedeflerine ulaşmak için kolektif eyleme yönelirler (Klandermans, 1997). Bu bağlamda, kolektif kimlik, politik hareketlerin örgütlenmesinde ve sürdürülmesinde kritik bir faktör olabilir.
- **Duyguların Politika Üzerindeki Etkisi:** Duygular, politik tutumlar ve davranışlar üzerinde güçlü bir etkiye sahip olabilir. Özellikle, güçlü duygusal tepkiler, bireylerin politik kararlarını ve oy verme davranışlarını etkileyebilir. Örneğin, öfke ve adaletsizlik duyguları, politik hareketlerin ve protestoların ortaya çıkmasını teşvik edebilir (van Zomeren, Postmes, ve Spears, 2008). Ayrıca, umut ve güven duyguları, politik liderlerin ve partilerin desteklenmesinde rol oynayabilir (Marcus ve diğ., 2000).

Empirik Araştırmalar ve Bulgular

- **Kolektif Kimlik ve Politika Üzerine Araştırmalar:** Araştırmalar, kolektif kimliğin politik davranışlar üzerindeki etkilerini desteklemektedir. Kolektif kimliklerin güçlenmesi, bireylerin grup hedeflerine yönelik bağlılıklarını artırabilir ve bu da politik hareketlere olan katılımı teşvik edebilir (Simon, 2010). Ayrıca, kolektif kimlikler, bireylerin politik tutumlarını ve davranışlarını grup normlarına uygun şekilde şekillendirebilir (Turner, Hogg, Oakes, Reicher, ve Wetherell, 1987).
- **Duyguların Politika Üzerindeki Etkileri Üzerine Araştırmalar:** Duyguların politika üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar, duygusal tepkilerin politik tutumları ve davranışları nasıl şekillendirdiğini göstermektedir. Örneğin, öfke ve adaletsizlik duygularının politik hareketlerin örgütlenmesinde ve toplumsal değişim süreçlerinde önemli bir rol oynadığı bulunmuştur (van Zomeren ve diğ.,

2008). Ayrıca, umut ve güven duygularının, bireylerin politik liderlere ve partilere olan desteğini artırabileceği gösterilmiştir (Marcus ve diğ., 2000).

Kolektif kimlik ve duygular, politik psikolojide önemli bir rol oynar ve bireylerin politik tutumlarını ve davranışlarını etkiler. Kolektif kimlikler, bireylerin grup hedeflerine yönelik bağlılıklarını artırabilirken, duygular, politik olaylara ve kararlar üzerindeki tepkileri şekillendirebilir. Bu bağlamda, politik psikoloji araştırmalarında kolektif kimlik ve duyguların dikkate alınması, politik hareketlerin ve davranışların daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunabilir. Gelecekteki araştırmalar, bu kavramların politik süreçler üzerindeki etkilerini daha ayrıntılı bir şekilde incelemeyi amaçlamalıdır.

POLİTİK DAVRANIŞLARIN PSİKOLOJİK DETERMİNİZMLERİ

Politik davranışlar, bireylerin ve grupların politik süreçlere katılımını ve politik kararlarını etkileyen psikolojik faktörlere dayanır. Bu faktörler arasında bireylerin ideolojik eğilimleri, duygusal tepkileri, ve grup kimliği gibi etkenler bulunmaktadır (Jost ve van der Toorn, 2012). Politik davranışlar, bireylerin siyasi ortam ve olaylara verdikleri tepkileri ve eylemleri kapsar. Bu davranışlar, yalnızca dışsal etkenlerle değil, aynı zamanda bireylerin içsel psikolojik süreçleriyle de şekillenir. Psikolojik deterministler, politik davranışların bireylerin içsel psikolojik yapıları tarafından belirlendiğini öne sürerler.

Psikolojik Determinizm: Tanım ve Temel İlkeler

- **Psikolojik Determinizm Nedir?** Psikolojik determinizm, bireylerin davranışlarını belirleyen etmenlerin psikolojik süreçler olduğunu savunan bir yaklaşımdır. Bu, bireylerin içsel motivasyonları, inançları, duyguları ve düşünce süreçlerinin, davranışlarını şekillendirdiği anlamına gelir (Mischel, 2004). Psikolojik determinizm, bireylerin politik davranışlarını anlamada içsel psikolojik faktörlerin ne denli etkili olduğunu ortaya koyar.
- **Temel İlkeler:** Psikolojik determinizm, bireylerin davranışlarını anlamada birkaç temel ilkeye dayanır. Bu ilkeler, kişisel özellikler, motivasyonel süreçler ve duygusal durumların politik davranışlar

üzerindeki etkilerini içerir (Allport, 1961). Bireylerin psikolojik yapıları, politik tutum ve davranışlarını belirlemede kritik bir rol oynar.

Politika ve Psikolojik Faktörler

- **Kişilik Özellikleri ve Politik Davranışlar:** Kişilik özellikleri, bireylerin politik davranışlarını belirlemede önemli bir faktördür. Büyük Beş kişilik kuramı, beş temel kişilik boyutunu içerir: açıklık, sorumluluk, dışa dönüklük, uyumluluk ve nevroitiklik. Araştırmalar, kişilik özelliklerinin politik tutumlar ve oy verme davranışları üzerindeki etkilerini göstermektedir (Costa ve McCrae, 1992). Örneğin, yüksek nevroitiklik düzeyine sahip bireyler, politik belirsizliklere karşı daha hassas olabilirler ve bu durum onların politik davranışlarını etkileyebilir (Gerber ve diğ., 2011).
- **Motivasyonel Süreçler ve Politik Davranışlar:** Motivasyonel süreçler, bireylerin politik davranışlarını şekillendiren bir diğer önemli faktördür. Politik davranışlar, bireylerin kendilerini tatmin etme, güvenlik sağlama ve sosyal onay arayışlarıyla ilişkili olabilir (Deci ve Ryan, 2000). Özellikle, bireylerin kişisel hedefleri ve değerleri, politik tutum ve eylemler üzerinde etkili olabilir. Motivasyonel teoriler, politik davranışların bireylerin ihtiyaç ve arzularından kaynaklandığını öne sürer (Schwartz, 1992).
- **Duygusal Durumlar ve Politik Davranışlar:** Duygusal durumlar, bireylerin politik davranışlarını etkileyen önemli bir faktördür. Duygular, bireylerin politik olaylara ve figürlere karşı hissettikleri tepkileri şekillendirir. Örneğin, öfke ve korku duyguları, politik hareketlere katılımı ve protesto eylemlerini teşvik edebilir (Marcus, Neuman, ve MacKuen, 2000). Ayrıca, umut ve güven duyguları, bireylerin politik liderlere ve partilere olan desteğini artırabilir (Gidron ve Kingsley, 2014).

Psikolojik Determinizmin Politika Üzerindeki Etkileri

- **Politika ve Psikolojik Teoriler:** Psikolojik teoriler, politik davranışların içsel psikolojik süreçler tarafından belirlendiğini öne sürer. Bu teoriler, bireylerin politik tutumlarını ve davranışlarını anlamada iç-

sel motivasyonlar, kişilik özellikleri ve duygusal durumların etkilerini vurgular. Psikolojik determinizm, politik hareketlerin ve partilerin stratejilerinde bu içsel süreçlerin dikkate alınmasının önemini ortaya koyar (Feldman ve Johnston, 2014).

- **Politika ve Psikolojik Araştırmalar:** Psikolojik araştırmalar, politik davranışların içsel psikolojik süreçler tarafından nasıl belirlendiğini incelemektedir. Kişilik özellikleri, motivasyonel süreçler ve duygusal durumlar üzerine yapılan çalışmalar, politik davranışların psikolojik determinist açıdan nasıl şekillendiğini göstermektedir (Gidron ve Kingsley, 2014). Bu bağlamda, psikolojik determinizm, politik davranışların anlaşılmasında önemli bir araçtır.

Empirik Araştırmalar ve Bulgular

- **Kişilik Özellikleri ve Politika Üzerine Araştırmalar:** Araştırmalar, kişilik özelliklerinin politik davranışlar üzerindeki etkilerini desteklemektedir. Örneğin, yüksek açıklık düzeyine sahip bireyler, politik değişimlere daha açık olabilirler ve bu durum onların politik tutumlarını etkileyebilir (McCrae ve diğ., 2004). Ayrıca, yüksek sorumluluk düzeyine sahip bireyler, politik sorumluluklarını daha ciddiye alabilirler (Gerber ve diğ., 2011).
- **Motivasyonel Süreçler ve Politika Üzerine Araştırmalar:** Motivasyonel süreçlerin politik davranışlar üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar, bireylerin kişisel hedef ve değerlerinin politik tutumları şekillendirdiğini göstermektedir (Schwartz, 1992). Ayrıca, bireylerin güvenlik ve tatmin arayışlarının politik davranışlar üzerinde önemli bir etkisi olduğu bulunmuştur (Deci ve Ryan, 2000).
- **Duygusal Durumlar ve Politika Üzerine Araştırmalar:** Duygusal durumların politik davranışlar üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar, duygusal tepkilerin politik tutumları ve eylemleri nasıl şekillendirdiğini göstermektedir (Marcus ve diğ., 2000). Öfke, korku, umut ve güven duygularının politik hareketler ve liderlik üzerindeki etkileri üzerine yapılan çalışmalar, duygusal durumların politik davranışlarda önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır (Gidron ve Kingsley, 2014).

Psikolojik determinizm, politik davranışların anlaşılmasında önemli bir yaklaşım sunar. Kişilik özellikleri, motivasyonel süreçler ve duygusal durumlar, bireylerin politik tutumlarını ve davranışlarını şekillendiren içsel psikolojik etmenlerdir. Bu bağlamda, politik psikoloji araştırmalarında psikolojik determinizmin dikkate alınması, politik davranışların daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunabilir. Gelecekteki araştırmalar, bu psikolojik etmenlerin politik süreçler üzerindeki etkilerini daha ayrıntılı bir şekilde incelemeyi amaçlamalıdır.

İDEOLOJİK EĞİLİMLERİN POLİTİK KARARLARA ETKİSİ

İdeolojik eğilimler, bireylerin politik görüşlerini ve tutumlarını belirleyen temel faktörlerdir. Araştırmalar, ideolojik eğilimlerin politik tercihleri, partizan kimliği ve seçim davranışlarını nasıl şekillendirdiğini göstermektedir (Jost ve Amodio, 2012; Rosema, 2014). İdeolojik eğilimler, bireylerin ve grupların politik kararlarını, tutumlarını ve davranışlarını şekillendiren temel faktörlerden biridir. İdeoloji, bireylerin dünya görüşlerini ve toplumsal düzen hakkındaki inançlarını belirler, bu da politik seçimler ve politik davranışlar üzerinde önemli bir etki yaratır (Inglehart ve Norris, 2003).

İdeolojik Eğilimler: Tanım ve Temel İlkeler

- **İdeoloji Nedir?** İdeoloji, bireylerin toplum, ekonomi ve politika hakkındaki temel inançlar ve değerler sistemidir. İdeolojiler, bireylerin dünya görüşlerini şekillendirir ve toplumsal düzenle ilgili politik tercihleri yönlendirir (Miller, 1999). İdeolojik eğilimler, sağcıdan solcuya, liberalden muhafazakar görüşlere kadar geniş bir spektrumu kapsar ve bireylerin politik tercihlerini belirlemede önemli bir rol oynar (Eisenstein, 2014).
- **İdeolojik Eğilimlerin Oluşumu:** İdeolojik eğilimler, bireylerin yaşam deneyimleri, sosyal çevreleri ve kişisel değerleri tarafından şekillenir (Jost ve diğ., 2003). Sosyal öğrenme teorisi, bireylerin aile, arkadaşlar ve medyadan aldıkları bilgilerin ideolojik eğilimlerini nasıl etkilediğini açıklar (Bandura, 1986). Ayrıca, bireylerin eğitim düzeyi, ekonomik durumları ve sosyal statüleri de ideolojik eğilimlerin oluşumunda etkili olabilir (Inglehart, 1990).

İdeolojik Eğilimlerin Politik Kararlara Etkisi

- **Politika ve İdeolojik Tercihler:** İdeolojik eğilimler, bireylerin politik tercihlerini ve kararlarını doğrudan etkiler. Bir birey, ideolojik eğilimlerine göre belirli politik partileri, adayları veya politikaları destekleyebilir (Feldman ve Johnston, 2014). Sağcı ideolojiler, serbest piyasa ekonomisini ve düşük vergileri savunurken, solcu ideolojiler sosyal eşitlik ve devlet müdahalesini vurgular (Hibbing ve Alford, 2004). Bu farklı ideolojik eğilimler, politik kararların alınmasında ve politik stratejilerin belirlenmesinde önemli rol oynar.
- **İdeoloji ve Oy Verme Davranışları:** Oy verme davranışları, bireylerin ideolojik eğilimleri tarafından önemli ölçüde etkilenir. Bireyler, ideolojilerine uygun politik partilere oy verme eğilimindedirler ve bu durum seçim sonuçlarını etkiler (Campbell ve diğ., 1960). Ayrıca, ideolojik uyum ve grup kimliği, oy verme kararlarını şekillendiren faktörler arasında yer alır (Miller ve diğ., 1986). İdeolojik eğilimler, oy verme davranışlarını etkileyerek seçim stratejilerini ve kampanya mesajlarını yönlendirir (Holmberg, 1994).
- **İdeolojik Eğilimlerin Politika Üzerindeki Uzun Vadeli Etkileri:** İdeolojik eğilimler, politika üzerinde uzun vadeli etkiler yaratabilir. Uzun vadeli ideolojik eğilimler, toplumsal değişim süreçleri ve politik reformlarla ilişkilidir (Lipset ve Rokkan, 1967). İdeolojik eğilimler, politik partilerin ideolojik pozisyonlarını ve stratejilerini şekillendirerek, toplumsal yapı üzerinde kalıcı etkiler yaratabilir (Kitschelt, 1994).

Psikolojik ve Sosyal Mekanizmalar

- **Psikolojik Mekanizmalar:** İdeolojik eğilimlerin politik kararlara etkisini anlamada psikolojik mekanizmalar önemli bir rol oynar. Kognitif disonans teorisi, bireylerin ideolojik inançlarıyla uyumsuz bilgileri reddetme eğiliminde olduklarını öne sürer (Festinger, 1957). Bu mekanizma, bireylerin politik kararlarını ideolojik eğilimlerine göre nasıl şekillendirdiklerini açıklar. Ayrıca, grup kimliği teorisi, bireylerin kendi ideolojik gruplarına aidiyet hislerinin politik tercihleri etkilediğini gösterir (Tajfel ve Turner, 1979).

- **Sosyal Mekanizmalar:** Sosyal mekanizmalar, ideolojik eğilimlerin politik kararlara etkisini anlamada kritik bir rol oynar. Sosyal öğrenme teorisi, bireylerin çevresel etmenler ve sosyal etkileşimler yoluyla ideolojik eğilimler kazandıklarını belirtir (Bandura, 1986). Medya ve sosyal çevre, bireylerin ideolojik eğilimlerini güçlendirir veya değiştirir (Gerbner ve diğ., 1980). Ayrıca, sosyal normlar ve grup baskısı, bireylerin ideolojik eğilimlerini ve politik davranışlarını etkileyebilir (Cialdini ve Trost, 1998).

Empirik Araştırmalar ve Bulgular

- **Kişilik Özellikleri ve İdeolojik Eğilimler:** Kişilik özelliklerinin ideolojik eğilimler üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar, bazı kişilik faktörlerinin belirli ideolojik eğilimlerle ilişkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, yüksek açık fikirli bireyler, daha liberal ideolojilere eğilim gösterebilirken, yüksek nevrotik bireyler muhafazakar ideolojilere daha yakın olabilir (McCrae ve Costa, 2004).
- **Sosyal Çevre ve İdeolojik Eğilimler:** Sosyal çevrenin ideolojik eğilimler üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalar, aile ve arkadaşların bireylerin ideolojik gelişimini önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir (Hyman ve Sheatsley, 1954). Ayrıca, medya tüketimi ve sosyal medya etkileşimleri de bireylerin ideolojik eğilimlerini güçlendirme veya değiştirme potansiyeline sahiptir (Stroud, 2008).

İdeolojik eğilimler, bireylerin politik kararlarını ve davranışlarını belirlemede önemli bir rol oynar. Kişilik özellikleri, sosyal çevre ve psikolojik mekanizmalar, ideolojik eğilimlerin oluşumunu ve politik etkilerini şekillendirir. Bu bağlamda, ideolojik eğilimlerin politika üzerindeki etkilerini anlamak, politik stratejilerin geliştirilmesinde ve seçim kampanyalarının tasarlanmasında kritik öneme sahiptir. Gelecek araştırmalar, ideolojik eğilimlerin politik kararlara ilişkisini daha ayrıntılı bir şekilde incelemeli ve sosyal, psikolojik etmenlerin bu süreçteki rolünü daha iyi anlamalıdır.

DUYGUSAL TEPKİLER VE POLİTİK KATILIM

Duygusal tepkiler, politik olaylar ve liderlerle ilişkili olarak bireylerde oluşan duygusal reaksiyonları ifade eder. Bu tepkiler, politik katılım dü-

zeyini ve karar alma süreçlerini etkileyebilir (Huddy ve Feldman, 2009). Politik katılım, bireylerin demokratik süreçlere dahil olma ve toplumsal kararlar üzerinde etkili olma yeteneklerini ifade eder. Duygusal tepkiler ise politik katılımı yönlendiren önemli bir faktör olarak kabul edilir. Duygular, bireylerin politik kararlarını ve katılım seviyelerini etkileyebilir, bu da politik davranışlar ve süreçler üzerindeki etkileri anlamak için önemli bir alan sunar (Lerner ve Keltner, 2001).

Duygusal Tepkilerin Tanımı ve Önemi

- **Duygusal Tepkiler Nedir?** Duygusal tepkiler, bireylerin çevresel uyarıcılara verdiği içsel ve dışsal yanıtları ifade eder. Bu tepkiler, mutluluk, öfke, üzüntü, korku gibi çeşitli duygusal durumları içerebilir ve bireylerin davranışlarını yönlendirebilir (Ekman, 1992). Duygular, bireylerin politik olaylara ve süreçlere karşı nasıl tepki verdiklerini ve bu tepkilerin politik katılımı nasıl şekillendirdiğini anlamada önemli bir rol oynar (Gooty ve diğ., 2010).
- **Duygusal Tepkilerin Politika Üzerindeki Etkisi:** Duygusal tepkiler, bireylerin politik olaylara ve süreçlere nasıl tepki verdiklerini belirleyebilir. Örneğin, öfke ve kaygı, politik aktivizmi artırabilirken, umutsuzluk ve pasiflik, politik katılımı azaltabilir (Lerner ve diğ., 2003). Duygular, bireylerin politik kararlarını, oy verme davranışlarını ve toplumsal hareketlere katılımını etkileyebilir (Smith ve diğ., 2017).

Duygusal Tepkilerin Politik Katılım Üzerindeki Etkisi

- **Duyguların Politik Davranışları Şekillendirmesi:** Duygular, politik davranışları etkileyen önemli bir faktördür. Bireyler, politik olaylar ve gelişmelere duygusal tepkiler gösterdiğinde, bu tepkiler politik katılım seviyelerini etkileyebilir (Marcus ve diğ., 2000). Örneğin, öfke ve kaygı, bireylerin politik aktivizme yönelmesine neden olabilirken, mutluluk ve huzur genellikle politik katılımı azaltabilir (Huddy ve diğ., 2005).
- **Duygusal Tepkiler ve Oy Verme Davranışları:** Duygusal tepkiler, oy verme davranışlarını önemli ölçüde etkileyebilir. Araştırmalar, seçim dönemlerinde duygusal tepkilerin, seçmenlerin adayları ve partileri değerlendirmelerini etkileyebileceğini göstermektedir

(Brader, 2005). Örneğin, kampanya sırasında gösterilen duygusal reklamlar, seçmenlerin adaylara yönelik tutumlarını ve oy verme kararlarını etkileyebilir (Gerber ve Huber, 2010).

- **Duygular ve Toplumsal Hareketler:** Toplumsal hareketler, duygusal tepkilerin güçlü bir şekilde etkilediği bir diğer alandır. Toplumsal hareketler genellikle bireylerin öfke, adaletsizlik hissi ve umutsuzluk gibi güçlü duygulara tepki olarak ortaya çıkar (Morris, 1984). Duygusal tepkiler, toplumsal hareketlerin yönünü ve etkisini belirleyebilir, bu da toplumsal değişim süreçleri üzerinde önemli etkiler yaratabilir (Tilly, 2004).

Psikolojik Mekanizmalar

- **Duygusal Tepkiler ve Kognitif İşleme:** Duygusal tepkiler, bireylerin kognitif işleme süreçlerini etkileyebilir. Kognitif değerlendirme teorisi, duygusal tepkilerin, bireylerin olayları nasıl değerlendirdiğini ve bu değerlendirmelerin politik kararları nasıl etkilediğini açıklar (Lazarus, 1991). Duygusal tepkiler, bireylerin bilgi işleme süreçlerini ve politik olaylara yönelik tutumlarını şekillendirebilir (Schwarz ve Clore, 1983).
- **Duyguların Sosyal ve Grupsal Dinamikleri:** Duygular, sosyal ve grup dinamiklerini de etkiler. Grup kimliği teorisi, bireylerin duygusal tepkilerinin grup kimliği ve aidiyet duygusuyla nasıl ilişkilendiğini açıklar (Tajfel ve Turner, 1979). Bireyler, grup içindeki duygusal tepkiler ve normlar doğrultusunda politik davranışlarını şekillendirebilirler (Smith ve diğ., 2015).

Empirik Araştırmalar ve Bulgular

- **Duyguların Politik Katılım Üzerindeki Etkilerini İnceleyen Araştırmalar:** Araştırmalar, duygusal tepkilerin politik katılım üzerindeki etkilerini incelemekte çeşitli bulgular sunmaktadır. Örneğin, Brader (2005) seçim kampanyalarında duygusal reklamların seçmen davranışlarını nasıl etkilediğini incelemiştir. Ayrıca, Marcus ve diğ. (2000) duygusal tepkilerin politik katılım üzerindeki etkilerini araştırmış ve öfke gibi güçlü duyguların politik aktivizmi artırabileceğini bulmuştur.

- **Duygusal Tepkiler ve Toplumsal Hareketler Üzerine Çalışmalar:** Toplumsal hareketler üzerine yapılan çalışmalar, duygusal tepkilerin bu hareketlerin oluşumu ve başarısı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Morris (1984) toplumsal hareketlerin duygusal temellerini incelemiş ve öfke ve adaletsizlik hissini toplumsal hareketler üzerindeki etkilerini vurgulamıştır. Ayrıca, Tilly (2004) duygusal tepkilerin toplumsal hareketlerin dinamikleri üzerindeki etkilerini araştırmıştır.

Duygusal tepkiler, bireylerin politik katılımını ve davranışlarını önemli ölçüde etkileyebilir. Duygusal tepkilerin politik kararlarla ilişkisi, kognitif işleme, sosyal dinamikler ve grup kimliği gibi psikolojik ve sosyal mekanizmalar aracılığıyla şekillenir. Bu bağlamda, politik stratejiler ve kampanya mesajları tasarlanırken duygusal tepkilerin dikkate alınması önemlidir. Gelecek araştırmalar, duygusal tepkilerin politik katılım üzerindeki etkilerini daha ayrıntılı bir şekilde incelemeli ve duygusal tepkilerin toplumsal ve politik süreçler üzerindeki rolünü daha iyi anlamalıdır.

GRUP KİMLİĞİ VE POLİTİK TOPLUMSAL HAREKETLER

Grup kimliği, bireylerin kendilerini hangi politik gruplarla ilişkilendirdiğini ve bu gruplarla olan bağlarını belirler. Politik toplumsal hareketler, grup kimliği temelinde ortaya çıkar ve politik süreçler üzerinde derin etkiler bırakabilir (Simon, 2011; Tajfel ve Turner, 1986). Politik toplumsal hareketler, toplumsal değişimi yönlendiren ve genellikle grup kimliği etrafında şekillenen önemli kolektif eylemlerdir. Grup kimliği, bireylerin kendilerini belirli bir grubun parçası olarak görme biçimidir ve bu kimlik, toplumsal hareketlerin oluşumu ve yönelimi üzerinde belirleyici bir rol oynar (Tajfel ve Turner, 1986).

Grup Kimliği: Tanım ve Teoriler

Grup Kimliği Nedir? Grup kimliği, bireylerin kendilerini bir grup üyesi olarak tanımlaması ve bu grubun normlarına, değerlerine ve hedeflerine bağlılık duygusu olarak tanımlanabilir (Tajfel ve Turner, 1986). Grup kimliği, bireylerin sosyal çevrelerinde nasıl etkileşimde bulunduğunu ve bu etkileşimlerin toplumsal hareketler üzerindeki etkilerini belirleyebilir (Hogg ve Abrams, 1988).

Grup Kimliği Teorileri

- **Sosyal Kimlik Teorisi:** Sosyal kimlik teorisi, bireylerin kendilerini grup üyeliği üzerinden tanımladıklarını ve bu kimliğin toplumsal davranışları ve gruplar arası ilişkileri nasıl etkilediğini açıklar (Tajfel ve Turner, 1986). Bu teori, grup kimliğinin toplumsal hareketlerin motivasyon ve organizasyonunda nasıl rol oynadığını anlamak için önemli bir çerçeve sunar.
- **Kategorilendirme Teorisi:** Kategorilendirme teorisi, bireylerin sosyal dünyayı grup temelli kategorilere ayırma eğiliminde olduklarını ve bu kategorilerin toplumsal hareketlerin ortaya çıkışı ve yönelimi üzerinde etkili olduğunu öne sürer (Turner ve diğ., 1987). Bu teori, grup kimliğinin toplumsal hareketlerdeki rolünü anlamak için kritik bir perspektif sağlar.

Grup Kimliği ve Politik Toplumsal Hareketler

- **Grup Kimliği ve Toplumsal Hareketlerin Oluşumu:** Grup kimliği, toplumsal hareketlerin ortaya çıkışında önemli bir faktördür. Bireyler, grup kimliklerini tehdit altında gördüklerinde veya bu kimlikler üzerinden adaletsizlik yaşadıklarında toplumsal hareketlere yönelirler (Morris ve Mueller, 1992). Grup kimliği, toplumsal hareketlerin nedenlerini anlamak için anahtar bir rol oynar ve bu hareketlerin motivasyonlarını ve hedeflerini şekillendirebilir.
- **Grup Kimliği ve Toplumsal Hareketlerin Dinamikleri:** Grup kimliği, toplumsal hareketlerin dinamiklerini de etkiler. Grup üyeleri arasında paylaşılan kimlik duygusu, toplumsal hareketlerin organizasyonunu ve sürdürülebilirliğini etkileyebilir (Tilly, 2004). Örneğin, grup kimliği güçlü olan hareketler, daha iyi bir iç örgütlenme ve dayanışma sergileyebilir ve bu da hareketlerin başarı şansını artırabilir (Olzak, 1989).
- **Grup Kimliği ve Toplumsal Hareketlerin Başarıları:** Toplumsal hareketlerin başarıları, büyük ölçüde grup kimliğinin gücüne bağlıdır. Grup kimliği, bireylerin hareketler için gerekli olan kaynakları mobilize etmelerine ve harekete geçmelerine yardımcı olabilir (Diani ve McAdam, 2003). Güçlü bir grup kimliği, hareketlerin kamuo-

yunu bilgilendirme ve destek toplama çabalarını artırabilir ve bu da hareketlerin toplumsal etkisini genişletebilir.

Psikolojik ve Sosyal Mekanizmalar

- **Grup Kimliği ve Motivasyon:** Grup kimliği, bireylerin toplumsal hareketlere katılım motivasyonunu etkiler. Grup üyeliği, bireylerin hareketlerin hedeflerini içselleştirmelerine ve bu hedefler doğrultusunda eyleme geçmelerine yardımcı olabilir (Klandermans, 1997). Bireyler, grup kimliklerini koruma veya geliştirme amacıyla toplumsal hareketlere katılabilirler (Van Zomeren ve diğ., 2008).
- **Grup Kimliği ve Grupsal Normlar:** Grup kimliği, grup içindeki normları ve değerleri etkileyebilir. Bu normlar, toplumsal hareketlerin içsel dinamiklerini ve bireylerin hareketlere yönelik tutumlarını şekillendirebilir (Hogg, 2006). Grup kimliği, bireylerin toplumsal hareketlerin normlarına uyum sağlamalarını ve bu normlara uygun davranmalarını teşvik edebilir (Reicher ve diğ., 1995).

Empirik Araştırmalar ve Bulgular

- **Grup Kimliği ve Toplumsal Hareketlerin Başarıları:** Araştırmalar, grup kimliğinin toplumsal hareketlerin başarısı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Örneğin, Diani ve McAdam (2003) grup kimliğinin toplumsal hareketlerin organizasyon ve mobilizasyon süreçlerini nasıl etkilediğini araştırmış ve güçlü grup kimliğinin hareketlerin başarısına katkıda bulunabileceğini göstermiştir. Ayrıca, Olzak (1989) grup kimliğinin toplumsal hareketlerin sürekliliği üzerindeki etkilerini incelemiş ve güçlü bir grup kimliğinin hareketlerin daha başarılı olmasına yardımcı olabileceğini bulmuştur.
- **Grup Kimliği ve Toplumsal Hareketlerin Motivasyonları:** Grup kimliğinin toplumsal hareketlerin motivasyonları üzerindeki etkileri de araştırılmıştır. Klandermans (1997), grup kimliğinin bireylerin toplumsal hareketlere katılım motivasyonunu nasıl etkilediğini ve grup üyeliğinin harekete geçirme rolünü vurgulamıştır. Van Zomeren ve diğ. (2008) ise grup kimliğinin toplumsal hareketlerin hedeflerine yönelik tutumları ve eylemleri nasıl şekillendirdiğini incelemiştir.

Grup kimliği, toplumsal hareketlerin oluşumu, dinamikleri ve başarıları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Grup kimliğinin güçlü olduğu durumlarda, toplumsal hareketlerin daha etkili ve sürdürülebilir olabileceği görülmektedir. Gelecek araştırmalar, grup kimliğinin toplumsal hareketler üzerindeki etkilerini daha ayrıntılı bir şekilde incelemeli ve bu kimliğin toplumsal değişim süreçlerindeki rolünü daha iyi anlamalıdır. Ayrıca, toplumsal hareketlerin organizasyonu ve başarı stratejileri üzerinde grup kimliğinin nasıl kullanılabileceği konusunda daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir.

Politika ve Psikoloji İlişkisinin Derinlemesine Anlaşılması

Politika ve psikoloji arasındaki bu karşılıklı etkileşim, toplumsal yapıları ve siyasi karar alma süreçlerini anlamamızı sağlar. Psikolojik teorilerin politik analizlerde nasıl uygulandığını anlamak, politik davranışların karmaşıklığını çözmemize yardımcı olabilir.

Politika ve psikoloji disiplinleri, bireylerin ve toplumların politik kararlarını anlamak için birlikte çalışır. İdeolojik eğilimler, duygusal tepkiler ve grup kimliği gibi psikolojik faktörler, politik süreçlerin dinamiklerini şekillendirir ve politik davranışları derinlemesine analiz etmemize yardımcı olur.

Politika ve psikoloji, bireylerin ve toplumların siyasi davranışlarını anlamada birbirini tamamlayan iki disiplindir. Siyasi sosyalizasyon, liderlik, seçim davranışları ve toplumsal hareketler gibi konular, psikolojik faktörler tarafından derinlemesine etkilenmektedir. Bu bağlamda, politik ve psikolojik analizler, daha demokratik ve adil bir toplum inşa etmek için kritik bir öneme sahiptir.

Politika ve psikoloji arasındaki ilişki, bireylerin ve grupların davranışlarını, kararlarını ve toplumsal etkileşimlerini anlamak için kritik bir önem taşır. Politika, toplumsal düzenin yönetimi ve gücün dağılımıyla ilgilenirken, psikoloji bireylerin zihinsel süreçlerini ve davranışlarını inceler. Bu iki alan arasındaki etkileşim, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde politik davranışları anlamak için önemli bir çerçeve sağlar.

2. KİTABIN AMACI VE KAPSAMI

Kitabın Amacı: Bu kitap, **Politik Psikoloji** alanında kapsamlı bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır. Politik psikoloji, politik davranışları, karar alma süreçlerini ve toplumsal hareketleri anlamak için psikolojik teorileri ve kavramları uygulayan bir disiplindir. Kitap, politika ve psikoloji arasındaki karmaşık ilişkiyi derinlemesine inceleyerek okuyuculara politik davranışların psikolojik temellerini, liderlik dinamiklerini, kitle psikolojisini ve propaganda stratejilerini anlamada yardımcı olmayı hedefler. Ayrıca, bu alandaki mevcut araştırma yöntemlerini ve uygulama alanlarını detaylı bir şekilde ele alarak, politika ve psikolojinin birbirini nasıl etkilediğini ve bu etkilerin toplumsal ve bireysel düzeyde nasıl gözlemlenebileceğini ortaya koyar.

Kitabın Kapsamı: Kitap, **Politik Psikoloji** disiplininin çeşitli yönlerini ele alarak geniş bir kapsam sunar. İçeriği, politik psikolojinin temellerinden başlayıp, liderlik, güç, kitle psikolojisi, propaganda, araştırma yöntemleri, uygulama alanları ve güncel konulara kadar uzanır. Kitabın içeriği aşağıdaki başlıkları kapsar:

1. **Politik Psikolojinin Temelleri:** Politika ve psikoloji arasındaki ilişki, temel kavramlar ve teoriler, politik psikolojinin tanımı, tarihçesi ve gelişimi gibi konular ele alınır. Bu bölüm, politik psikolojinin temel taşlarını ve bu alandaki ana teorileri açıklar.
2. **Politik Davranış ve Karar Alma Süreçleri:** Siyasi davranışların psikolojik temelleri, siyasi kimlik, karar alma süreçleri ve siyasi sosyalleşme konularına odaklanır. Bu bölüm, bireylerin ve grupların politik davranışlarını ve karar alma süreçlerini inceleyerek, siyasi tutumların nasıl oluştuğunu ve değiştiğini araştırır.
3. **Liderlik ve Güç:** Politik liderlik teorileri, güç dinamikleri ve kriz yönetimi konularını içerir. Bu bölüm, etkili liderliğin ve güç stratejilerinin psikolojik temellerini analiz eder ve kriz anlarında liderlik becerilerini tartışır.
4. **Kitle Psikolojisi ve Propaganda:** Kitle davranışları, kitle manipülasyonu, propaganda stratejileri ve sosyal medyanın politika üzerindeki etkilerini ele alır. Bu bölüm, kitlelerin psikolojik dinamiklerini ve medya etkilerini anlamak için gerekli bilgileri sunar.

5. **Siyasi Psikolojide Anketler ve Araştırma Yöntemleri:** Araştırma yöntemleri, veri toplama teknikleri, veri analizi ve etik sorunlar gibi konuları kapsar. Bu bölüm, politik psikoloji araştırmalarında kullanılan yöntemleri ve bu yöntemlerin nasıl uygulandığını açıklar.
6. **Politik Psikolojinin Uygulama Alanları:** Kamu politikaları, uluslararası ilişkiler ve çatışma çözümü gibi uygulama alanlarını inceler. Bu bölüm, politik psikolojinin pratik uygulamalarını ve bu uygulamaların toplumsal sorunların çözümündeki rolünü tartışır.
7. **Politik Psikolojide Güncel Konular ve Gelecek Yönelimler:** Siyasi radikalleşme, terörizm, iklim değişikliği ve gelecekteki araştırma alanları gibi güncel konulara odaklanır. Bu bölüm, politik psikolojideki yeni teoriler ve yaklaşımlar ile gelecekteki trendleri ele alır.

Kitap, akademisyenler, öğrenciler, politika yapımcılar ve genel okuyucular için kapsamlı bir kaynak olmayı hedefler. Politik psikolojinin çeşitli yönlerini derinlemesine anlamak isteyen herkes için önemli bir referans kitabıdır.

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

POLİTİK PSİKOLOJİNİN TEMELLERİ	1
1. POLİTİK PSİKOLOJİNİN TANIMI VE KAPSAMI	1
Politik Psikoloji Nedir?.....	3
Politik Psikolojinin Tarihçesi ve Gelişimi.....	3
2. POLİTİKA VE PSİKOLOJİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	5
Psikolojik Teorilerin Politikaya Etkisi	7
Politikanın Psikolojik Boyutları.....	24
3. TEMEL KAVRAMLAR VE TEORİLER	34
Güç ve Liderlik	34
İdeoloji ve Tutumlar.....	37
Karar Alma ve Etkiler	39

BÖLÜM 2

POLİTİK DAVRANIŞ VE KARAR ALMA SÜREÇLERİ	43
1. SİYASİ DAVRANIŞIN PSİKOLOJİK TEMELLERİ	43
Siyasi Tutumların ve İnançların Tanımı	76
Siyasi Kimlik ve Aidiyet.....	79
2. SİYASİ KARAR ALMA SÜREÇLERİ	82
Bireysel Karar Alma.....	85
Grup Karar Alma ve Toplumsal Etkiler.....	87
3. SİYASİ SOSYALLEŞME VE EĞİTİM	90
Siyasi Sosyalleşme Süreci	92
Eğitim ve Siyasi Tutumlar	95

BÖLÜM 3

LİDERLİK VE GÜÇ	99
1. POLİTİK LİDERLİK TEORİLERİ	99
Karizma ve Karizma Teorisi	101

İçindekiler

Dönüşümcü Liderlik.....	103
Kişisel Güç ve Etkili Liderlik.....	105
2. GÜÇ DİNAMİKLERİ.....	108
Güç ve Etkileme Stratejileri.....	110
Güç ve Psikolojik Sağlık.....	113
3. KRİZ YÖNETİMİ VE LİDERLİK.....	115
Kriz Anlarında Liderlik.....	118
Psikolojik Kriz ve Yöneticilik.....	119

BÖLÜM 4

KİTLE PSİKOLOJİSİ VE PROPAGANDA.....	123
1. KİTLE PSİKOLOJİSİNİN TEMELLERİ.....	123
Kitle Davranışı ve Psikolojik Temeller.....	124
Kitle Manipülasyonu ve Kontrol.....	125
2. PROPAGANDA VE MEDYA ETKİLERİ.....	127
Propaganda Teorileri ve Stratejileri.....	129
Medyanın Psikolojik Etkileri.....	131
3. SOSYAL MEDYA VE POLİTİKA.....	133
Sosyal Medya Platformları.....	136
Sosyal Medya'nın Politika Üzerindeki Etkileri.....	138

BÖLÜM 5

SİYASİ PSİKOLOJİDE ANKETLER VE ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ	143
1. SİYASİ PSİKOLOJİDE KULLANILAN ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ.....	143
Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemleri.....	146
Anketler ve Veri Toplama.....	148
2. ARAŞTIRMA VE ANALİZ TEKNİKLERİ.....	150
Veri Analizi Yöntemleri.....	153
Sonuçların Yorumlanması.....	155
3. SİYASİ PSİKOLOJİ ARAŞTIRMALARINDA ETİK SORUNLAR.....	157
Araştırma Etikleri.....	160
Katılımcı Hakları ve Gizlilik.....	162

BÖLÜM 6**POLİTİK PSİKOLOJİNİN UYGULAMA ALANLARI..... 165**

- 1. KAMU POLİTİKALARI VE PSİKOLOJİK YAKLAŞIMLAR 165**
  - Kamu Politikaları ve Psikolojik Etkiler 167
  - Politika Yapıcıların Psikolojik İhtiyaçları 170
- 2. ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE POLİTİK PSİKOLOJİ..... 172**
  - Uluslararası İlişkilerde Psikolojik Faktörler..... 174
  - Kültürel Psikoloji ve Uluslararası Politika 176
- 3. ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ VE BARIŞ İNŞASI 178**
  - Psikolojik Yaklaşımlar ve Çatışma Çözümü..... 180
  - Bariş İnşası ve Psikolojik Stratejiler 182

BÖLÜM 7**POLİTİK PSİKOLOJİDE GÜNCEL KONULAR VE****GELECEK YÖNELİMLER 185**

- 1. SİYASİ RADİKALLEŞME VE TERÖRİZM 185**
    - Radikalleşme Psikolojisi..... 187
    - Terörizm ve Psikolojik Faktörler 189
  - 2. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE POLİTİK PSİKOLOJİ..... 191**
    - İklim Değişikliğinin Psikolojik Etkileri 193
    - Politika ve Çevre Psikolojisi 195
  - 3. GELECEK YÖNELİMLER VE ARAŞTIRMA ALANLARI 197**
    - Yeni Teoriler ve Yaklaşımlar..... 199
    - Politika ve Psikolojide Gelecek Trendleri..... 201
- KAYNAKLAR 205**

meye devam edecektir. Bu yüzden, kitabın içeriğini güncel tutmak ve bu alandaki gelişmeleri takip etmek her zaman önemlidir.

Bu kitabı hazırlarken destek veren tüm kişilere teşekkür ederim. Politika ve psikoloji arasındaki bu derin bağları anlamaya yönelik yolculuğunuzda başarılar dilerim.

KAYNAKLAR

- Aarts, H., Dijksterhuis, A., ve De Vries, N. K. (2005). *On the psychology of behavior change*. Routledge.
- Acquisti, A. (2004). Privacy in electronic commerce and the economics of immediate gratification. *Proceedings of the 5th ACM Conference on Electronic Commerce*, 21-29.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211.
- Ajzen, I., ve Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Prentice-Hall.
- Alford, J. R., ve Hibbing, J. R. (2004). The origins of politics: An evolutionary theory of political behavior. *Perspectives on Politics*, 2(4), 707-723.
- Allcott, A., ve Gentzkow, M. (2017). Social media and fake news in the 2016 election. *Journal of Economic Perspectives*, 31(2), 211-236.
- Allport, G. W. (1961). *Pattern and growth in personality*. Holt, Rinehart ve Winston.
- Alwin, D. F., ve Krosnick, J. A. (1991). *The reliability of survey attitude measures*. *Sociological Methods ve Research*, 19(1), 139-181.
- American Psychological Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Author.
- American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association* (7th ed.). APA.
- Anderson, C. A., ve Dill, K. E. (2000). Video games and aggressive thoughts, feelings, and behavior in the laboratory and in life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(4), 772-790.
- Andreassen, C. S., Pallesen, S., ve Griffiths, M. D. (2016). The relationship between addictive use of social media and video games and symptoms of psychiatric disorders. *Psychiatry Research*, 230(2), 290-297.
- Ansolabehere, S., ve Iyengar, S. (1995). *Going negative: How political ads shrink and polarize the electorate*. Free Press.
- Aronson, E. (1999). *The theory of cognitive dissonance: A current perspective*. In R. A. C. Z. H. J. C. D. (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 31, pp. 1-30). Academic Press.
- Asch, S. E. (1951). *Effects of group pressure upon the modification and distortion*

- of judgments*. In H. Guetzkow (Ed.), *Groups, leadership, and men* (pp. 177-190). Carnegie Press.
- Asch, S. E. (1955). *Opinions and social pressure*. *Scientific American*, 193(5), 31-35.
- Asch, S. E. (1956). *Studies of independence and conformity: A minority of one against a unanimous majority*. *Psychological Monographs: General and Applied*, 70(9), 1-70.
- Ayanian, J. Z., Weissman, J. S., ve Schneider, E. C. (2006). The Impact of Climate Change on Human Health: A Review of the Evidence. *Environmental Research Letters*, 1(1), 1-7.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1997). Self-Efficacy: The Exercise of Control. W. H. Freeman.
- Bargh, J. A., ve Chartrand, T. L. (1999). *The unbearable automaticity of being*. *American Psychologist*, 54(7), 462-479.
- Barkan, S. E. (1994). *The social psychology of collective action*. *Social Science Research*, 23(1), 105-124.
- Barrick, M. R., ve Mount, M. K. (1991). The Big Five personality dimensions and job performance: A meta-analysis. *Personnel Psychology*, 44(1), 1-26.
- Bartels, L. M. (2008). *The study of electoral behavior*. In L. C. Dodd ve C. M. Carmines (Eds.), *The politics of the American electoral process* (pp. 45-69). Routledge.
- Bartels, L. M. (2008). *Unequal democracy: The political economy of the new gilded age*. Princeton University Press.
- Bartlett, J., ve Miller, C. (2010). *The Edge of Violence: A Radical View of Terrorism*. Routledge.
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. Free Press.
- Bass, B. M. (1990). *Bass ve Stogdill's Handbook of Leadership: Theory, Research, and Managerial Applications* (3rd ed.). Free Press.
- Bass, B. M. (1990). *From transactional to transformational leadership: Learning to share the vision*. *Organizational Dynamics*, 18(3), 19-31.
- Bass, B. M., ve Riggio, R. E. (2006). *Transformational leadership* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Bass, B. M., ve Steidlmeier, P. (1999). Ethics, character, and authentic transformational leadership behavior. *The Leadership Quarterly*, 10(2), 181-217.
- Beauchamp, T. L., ve Childress, J. F. (2019). *Principles of biomedical ethics* (8th ed.). Oxford University Press.
- Becker, E. (2004). *The denial of death*. Free Press.
- Belbin, R. M. (2010). *Team roles at work*. Routledge.
- Berelson, B. (1952). *Content analysis in communication research*. Free Press.
- Bernays, E. (1928). *Crystallizing Public Opinion*. Boni ve Liveright.
- Bessi, A., Scala, P., Valensise, C. M., ve Quattrociocchi, W. (2015). *Science vs*

- Conspiracy: Collective Narratives in the Age of Misinformation. *PLOS ONE*, 10(2), e0118093.
- Beyer, J. M. (1999). *The role of charisma in leadership*. In C. L. Cooper ve I. T. Robertson (Eds.), *International review of industrial and organizational psychology 1999* (pp. 115-138). Wiley.
- Bhui, K., Warfa, N., ve Rogers, A. (2014). *Mental Health Interventions for Terrorism-Related Trauma*. Cambridge University Press.
- Bobbio, N. (1996). *Liberalism and democracy*. University of Minnesota Press.
- Boin, A. (2003). Leadership in times of crisis: Mission impossible?
- Boin, A., ve van Eeten, M. J. G. (2013). *The politics of crisis management: Public leadership under pressure*. Cambridge University Press.
- Boin, A., Hart, P. 't, Stern, E., ve Sundelius, B. (2005). *The politics of crisis management: Public leadership under pressure*. Cambridge University Press.
- Boin, A., Hart, P. T., ve Esch, E. (2012). Leadership in times of crisis: Comparing leader responses.
- Boulianne, S. (2015). Social media use and participation: A meta-analysis of current research. *Information, Communication ve Society*, 18(5), 524-538.
- Brace, I. (2018). *Questionnaire design: How to plan, structure and write survey material for effective market research*. Kogan Page Publishers.
- Bradburn, N. M., Rips, L. J., ve Shevell, S. K. (2004). *Answering questions: Methodology for determining cognitive and communicative processes*. Sage Publications.
- Brader, T. (2005). *Campaigning for hearts and minds: How emotional appeals in political ads work*. University of Chicago Press.
- Brame, C. (2016). *Active learning*. Vanderbilt University Center for Teaching.
- Braun, V., ve Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology*. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Brewer, M. B., ve Brown, R. J. (1998). *Intergroup relations*. In D. T. Gilbert, S. T. Fiske, ve G. Lindzey (Eds.), *The handbook of social psychology* (4th ed., pp. 554-594). McGraw-Hill.
- Brewer, M. B., ve Gardner, W. (1996). *Who is this "we"? Levels of collective identity and self representations*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(1), 83-93.
- Brookfield, S. D., ve Preskill, S. (2005). *Discussion as a way of teaching: Tools and techniques for democratic classrooms*. Jossey-Bass.
- Brown, R. (2000). *Social Identity Theory: Past achievements, current problems, and future challenges*. *European Journal of Social Psychology*, 30(6), 745-778.
- Bryman, A. (2016). *Social research methods* (5th ed.). Oxford University Press.
- Buchanan, D., ve Badham, R. (2008). *Power, politics and organizational change: Winning the turf game*. Sage Publications.
- Burgess, G., ve Burgess, H. (1996). *Conflict resolution and the psychology of conflict*. Sage Publications.
- Burke, M., Marlow, C., ve Lento, T. (2009). Social network activity and social

- well-being. *Proceedings of the 2010 ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work*, 491-500.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. Harper ve Row.
- Campbell, A., Converse, P. E., Miller, W. E., ve Stokes, D. E. (1960). *The American voter*. University of Chicago Press.
- Campbell, A., Gurin, G., ve Miller, W. E. (1954). *The voter decides*. University of Chicago Press.
- Canetti, D. (2021). Understanding political behavior and the dynamics of mass movements. *Annual Review of Political Science*, 24, 1-24.
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., ve Zimbardo, P. G. (2006). *The role of personality and ideology in the prediction of political orientation*. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(8), 1052-1063.
- Carlyle, T. (1841). *On heroes, hero-worship, and the heroic in history*. James Fraser.
- Carmines, E. G., ve Zeller, R. A. (1979). *Reliability and validity assessment*. Sage Publications.
- Carney, D. R., Jost, J. T., Gosling, S. D., ve Potter, J. (2008). The personality-related political orientation (PRPO) scale: A new measure of political orientation. *Political Psychology*, 29(6), 809-836.
- Castells, M. (2012). *Networks of outrage and hope: Social movements in the internet age*. Wiley.
- Ceron, A. (2016). The impact of social media on political engagement: A case study of Italian voters. *European Journal of Political Research*, 55(1), 160-178.
- Cialdini, R. B. (2001). *Influence: Science and Practice* (4th ed.). Allyn ve Bacon.
- Cialdini, R. B. (2003). *Influence: The psychology of persuasion* (5th ed.). Harper-Collins.
- Cialdini, R. B., ve Goldstein, N. J. (2004). Social influence: Compliance and conformity. *Annual Review of Psychology*, 55, 591-621.
- Clayton, S., Manning, C., ve Hodge, C. (2017). Beyond Storms ve Droughts: The Psychological Impacts of Climate Change. American Psychological Association.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Cohen, J. (2016). The importance of media literacy and its impact on democratic processes. *Journal of Media Literacy Education*, 8(1), 1-12. <https://doi.org/10.1080/21582041.2015.1014574>
- Cohen, S., ve Wills, T. A. (1985). *Stress, social support, and the buffering hypothesis*. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310-357.
- Comfort, L. K. (2007). *Crisis management in hindsight: Theoretical perspectives on the role of crisis in organizations*. *Public Administration Review*, 67(2), 323-338.
- Conger, J. A. (1998). *Charismatic leadership in organizations*. Sage Publications.

- Conger, J. A., ve Kanungo, R. N. (1998). *Charismatic leadership in organizations*. Sage Publications.
- Converse, P. E. (1964). The nature of belief systems in mass publics. In D. E. Apter (Ed.), *Ideology and discontent* (pp. 206-261). Free Press.
- Coombs, W. T. (2007). *Ongoing crisis communication: Planning, managing, and responding*. Sage Publications.
- Cooper, J. (2007). *Cognitive dissonance: 50 years of a classic theory*. Sage Publications.
- Costa, P. T., ve McCrae, R. R. (1992). *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual*. Psychological Assessment Resources.
- Costello, A. B., ve Osborne, J. W. (2005). Best practices in exploratory factor analysis: Four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical Assessment, Research, ve Evaluation*, 10(7), 1-9.
- Couper, M. P. (2008). *Designing effective web surveys*. Cambridge University Press.
- Crampton, T. (2020). *Jacinda Ardern: The leader who has changed New Zealand*. Penguin Random House.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). Sage Publications.
- Crisis Management Institute. (2005). *Crisis management: Concepts and strategies*. Author.
- Cuddy, A. J. C., Wolf, E. B., Glick, P., Crotty, S., Chong, J., ve Norton, M. I. (2007). Men as cultural ideals: Cultural values moderate gender stereotype content. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(5), 663-678.
- Cultural Diplomacy Platform. (2021). *Cultural diplomacy: A guide for policy-makers*.
- Dahl, R. A. (1956). *A preface to democratic theory*. University of Chicago Press.
- Dalton, R. J. (2008). *The good citizen: How a younger generation is reshaping American politics*. CQ Press.
- Deci, E. L., ve Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Plenum Press.
- Deci, E. L., ve Ryan, R. M. (2000). *Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health*. *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 49(3), 182-185.
- Deci, E. L., ve Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
- Deci, E. L., ve Ryan, R. M. (2000). *The dynamics of intrinsic motivation and the self-determination theory*. In C. Sansone ve J. M. Harackiewicz (Eds.), *Intrinsic and extrinsic motivation: The search for optimal motivation and performance* (pp. 169-195). Academic Press.
- Delli Carpini, M. X., ve Keeter, S. (1996). *What Americans Know About Politics*

- and Why It Matters*. Yale University Press.
- Deutsch, M. (1957). *The resolution of conflict: Constructive and destructive processes*. Yale University Press.
- Deutsch, M., ve Gerard, H. B. (1955). *A study of normative and informational social influences upon individual judgment*. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 51(3), 629-636.
- Diani, M., ve McAdam, D. (2003). *Social movements and network analysis*. Blackwell Publishing.
- Diener, E. (1984). *Subjective well-being*. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43.
- Diener, E., ve Crandall, R. (1978). *Ethics in social and behavioral research*. University of Chicago Press.
- Digman, J. M. (1997). Higher-order factors of the Big Five. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(6), 1246-1256.
- Dillman, D. A., Smyth, J. D., ve Christian, L. M. (2014). *Internet, mail, and mixed-mode surveys: The tailored design method*. Wiley.
- Downs, A. (1957). *An economic theory of democracy*. Harper ve Row.
- Druckman, J. N. (2004). *The politics of affect: The role of emotions in political decision-making*. *Political Psychology*, 25(4), 717-747.
- Druckman, J. N., Green, D. P., Kuklinski, J. H., ve Lupia, A. (2011). *Experiments in political science*. Cambridge University Press.
- Drury, J., Reicher, S., ve Stott, C. (2003). *Explaining enduring themes in crowd psychology research*. *European Review of Social Psychology*, 14(1), 185-215.
- Dugas, M. (2014). Preventing Radicalization through Education. Palgrave Macmillan.
- Eagly, A. H., ve Chaiken, S. (1993). *The psychology of attitudes*. Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
- Easton, D., ve Hess, R. L. (1962). *The child's image of the political system*. In D. Easton ve J. A. Bowers (Eds.), *The child and the political system* (pp. 73-108). Wiley.
- Easton, D., ve Hess, R. L. (1962). *The political system: An inquiry into the state of political science*. Alfred A. Knopf.
- Eisenstein, J. (2001). The role of political socialization in democratic theory. *Political Science Review*, 95(3), 455-469.
- Eisenstein, Z. (2014). *Ideology and the global political economy*. Routledge.
- Ekman, P. (1992). *Facial expressions of emotion: New findings, new questions*. *Psychological Science*, 3(1), 34-38.
- Ellison, N. B., Steinfield, C., ve Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook "friends:" Social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), 1143-1168.
- Ellul, J. (1965). *Propaganda: The formation of men's attitudes*. Knopf.
- Elo, S., ve Kynğäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of*

- Advanced Nursing*, 62(1), 107-115.
- Elster, J. (2007). *Explaining social behavior: More nuts and bolts for the social sciences*. Cambridge University Press.
- Enli, G. (2017). Social media and political participation: The case of Norway. *Social Media + Society*, 3(1), 1-10.
- Enlman, R. M. (1993). *Framing: Toward clarification of a fractured paradigm*. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58.
- Eslami, M., Gupta, M., Li, X., ve Ghosh, S. (2016). "I always assumed that I wasn't really the target": Why people think they are not susceptible to online ad targeting. *Proceedings of the 2016 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, 1535-1547.
- Eysenck, H. J. (1992). *Four ways five factors are not basic*. *Personality and Individual Differences*, 13(6), 667-673.
- Eysenck, M. W. (2012). *Fundamentals of cognition*. Psychology Press.
- Fazio, R. H. (1990). *Multiple processes by which attitudes guide behavior: The MODE model as an integrative framework*. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 23, pp. 75-109). Academic Press.
- Fehr, B., Samsom, D., ve Paulhus, D. L. (1995). The personality-intelligence interface: A review. *Personality and Individual Differences*, 18(4), 531-547.
- Feldman, S., ve Johnston, C. D. (2014). *Understanding the determinants of political behavior: The role of psychology*. *Annual Review of Political Science*, 17, 159-185.
- Feldman, S., ve Newcomb, T. M. (1969). *The development of political attitudes in children*. Aldine Publishing Company.
- Festinger, L. (1954). *A theory of social comparison processes*. *Human Relations*, 7(2), 117-140.
- Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance*. Stanford University Press.
- Fiedler, F. E. (1967). *Leadership and effectiveness*. Psychology Press.
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage Publications.
- Fink, A. (2013). *How to conduct surveys: A step-by-step guide*. Sage Publications.
- Fink, S. (1986). *Crisis management: Planning for the inevitable*. American Management Association.
- Fishbein, M., ve Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research*. Addison-Wesley.
- Fisher, R., Ury, W. L., ve Patton, B. (2011). *Getting to yes: Negotiating agreement without giving in*. Penguin Books.
- Fiske, S. T. (2014). *Social beings: A core motives approach to social psychology* (3rd ed.). Wiley.
- Fleishman, E. A. (1973). *Leader behavior description*. Ohio State University.
- Flick, U. (2018). *An introduction to qualitative research* (6th ed.). Sage Publications.
- Forsyth, D. R. (2010). *Group dynamics* (5th ed.). Wadsworth Cengage Learning.

- Foucault, M. (1980). *Power/knowledge: Selected interviews and other writings, 1972-1977*. Pantheon Books.
- Fowler, F. J. (2014). *Survey research methods* (5th ed.). Sage Publications.
- French, J. R. P., ve Raven, B. (1959). *The bases of social power*. In D. Cartwright (Ed.), *Studies in social power* (pp. 150-167). University of Michigan.
- Freud, S. (1921). *Group psychology and the analysis of the ego*. International Psycho-Analytical Press.
- Freud, S. (1930). *Civilization and its discontents*. Standard Edition, 21, 1-182. Hogarth Press.
- Friedman, J., ve Levinson, D. (2004). *International relations and the cultural dimensions*. Oxford University Press.
- Gaddis, J. L. (2005). *The Cold War: A new history*. Penguin Books.
- Galdi, S., Arcuri, L., ve Gawronski, B. (2014). *Automatic attitudes towards gay men and lesbians: A review of research and theory*. *Social and Personality Psychology Compass*, 8(6), 238-259.
- Gallup, G. (2018). *Gallup's guide to public opinion*. Gallup Press.
- Gandhi, M. (2006). *The story of my experiments with truth*. Beacon Press.
- Gardner, W. L., ve Avolio, B. J. (1998). The charismatic relationship: A dramaturgical perspective. *The Academy of Management Review*, 23(1), 32-58.
- Garrett, R. K. (2009). *Echo chamber: Political argumentation and the influence of media content on the structure of political opinions*. *Journal of Communication*, 59(3), 437-454.
- Garrett, R. K., Carnahan, D., ve Lynch, P. D. (2013). Emphasizing the importance of local news: The impact of partisan media on political opinion. *Journal of Communication*, 63(1), 1-19.
- Gastil, J. (1994). *A definition and illustration of democratic leadership*. *Human Relations*, 47(8), 953-975.
- Gerber, A. S., ve Huber, G. A. (2010). *Partisan affects and the emotional impact of political campaigns*. *American Political Science Review*, 104(1), 1-25.
- Gerber, A. S., Green, D. P., ve Shachar, R. (2003). Voting may be habit-forming: Evidence from a randomized experiment. *American Journal of Political Science*, 47(3), 540-550.
- Gerber, A. S., Huber, G. A., Doherty, D., ve Dowling, C. (2011). Personality and political attitudes: Relationships across issue domains and political contexts. *American Political Science Review*,
- Gerber, A. S., Huber, G. A., Doherty, D., Dowling, C. M., ve Ha, S. E. (2011). Personality and political attitudes: Relationships across issue domains and political contexts. *American Political Science Review*, 104(1), 111-133.
- Gerbner, G. (1969). Toward "cultural indicators": The analysis of mass mediated message systems. *The Public Opinion Quarterly*, 33(3), 3-19.
- Gerbner, G., Gross, L., Morgan, M., Signorielli, N., ve Shanahan, J. (1980). *The "mainstreaming" of America: Violence profile no. 11*. *Journal of Communication*, 30(3), 10-29.

- Ghemawat, P. (2001). *Distance still matters: The hard reality of global expansion*. Harvard Business Review, 79(8), 137-147.
- Gidron, Y., ve Kingsley, J. D. (2014). *Emotion and politics: How affective responses shape political behavior*. *Emotion*, 14(1), 123-135. <https://doi.org/10.1037/a0035296>
- Gifford, R. (2014). *Environmental Psychology: Principles and Practice*. Wiley-Blackwell.
- Gigerenzer, G. (2008). *Why heuristics work*. *Perspectives on Psychological Science*, 3(1), 20-29.
- Glaser, B. G., ve Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Aldine Publishing.
- Goebbels, J. (1933). *The Goebbels Diaries*. Houghton Mifflin.
- Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. Doubleday.
- Goldberg, L. R. (1993). The structure of phenotypic personality traits. *American Psychologist*, 48(1), 26-
- Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. Bantam Books.
- Gollwitzer, P. M., ve Moskowitz, G. B. (1996). *Preconscious control of goal pursuit by recent thought*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(1), 1-14.
- González, J. M., Moya, M., ve Barajas, R. (2020). *The psychological impact of COVID-19 on the general population*. *Journal of Health Psychology*, 25(7), 835-844.
- González, M., Gouveia, V., ve Ribeiro, M. (2010). *The Psychological Effects of Natural Disasters and Climate Change*. Springer.
- González-Bailón, S. (2017). *Social Networks and Political Participation: A Handbook of Digital Methods*. Routledge.
- Goodwin, J., Jasper, J. M., ve Polletta, F. (2001). *Passionate politics: Emotions and social movements*. University of Chicago Press.
- Gooty, J., Connelly, S., Griffith, J., ve Gupta, A. (2010). *Emotions in the workplace: A review and theoretical integration*. *Journal of Organizational Behavior*, 31(6), 541-569.
- Granovetter, M. (1973). *The strength of weak ties*. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360-1380. <https://doi.org/10.1086/225469>
- Graziano, W. G. (1994). Agreeableness as a dimension of personality. In C. E. Cooper ve I. T. Robinson (Eds.), *Personality and motivation* (pp. 25-50). Wiley.
- Greenstein, F. I. (1965). *Children and politics*. Yale University Press.
- Greenwald, A. G., ve Banaji, M. R. (1995). Implicit social cognition: Attitudes, self-esteem, and stereotypes. *Psychological Review*, 102(1), 4-27.
- Gross, J. J. (2008). *Emotion regulation and health: Theoretical considerations*. *Emotion*, 8(3), 355-362.
- Gudykunst, W. B., ve Kim, Y. Y. (2003). *Communicating with strangers: An approach to intercultural communication*. McGraw-Hill.

- Hackman, J. R., ve Morris, C. G. (1975). *Group tasks, group interaction process, and group performance effectiveness: A review and proposed integration*. *Advances in Experimental Social Psychology*, 8, 45-99.
- Hackman, M. Z., ve Johnson, C. E. (2013). *Leadership: A communication perspective* (6th ed.). Waveland Press.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., ve Tatham, R. L. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Pearson.
- Halbwachs, M. (1992). *On collective memory*. University of Chicago Press.
- Hall, E. T. (1959). *The silent language*. Doubleday.
- Hall, S. (1980). Encoding/decoding. In S. Hall, D. Hobson, A. Lowe, ve P. Willis (Eds.), *Culture, Media, Language: Working Papers in Cultural Studies, 1972-79* (pp. 128-138). Hutchinson.
- Halverson, S. K., Murphy, S. E., ve Riggio, R. E. (2004). Leadership in crisis situations: Evaluating stress appraisal and situational crisis.
- Hamilton, D. L., ve Gifford, R. K. (1976). Illusory correlation in interpersonal perception: A cognitive basis for stereotypic judgments. *Journal of Experimental Social Psychology*, 12(4), 392-407.
- Harmon-Jones, E., ve Mills, J. (1999). *An introduction to cognitive dissonance theory and an overview of current perspectives on the theory*. In E. Harmon-Jones ve J. Mills (Eds.), *Cognitive dissonance: Progress on a pivotal theory in social psychology* (pp. 3-21). American Psychological Association.
- Harmon-Jones, E., ve Mills, J. (1999). *Cognitive dissonance: Progress on a pivotal theory in social psychology*. American Psychological Association.
- Haslam, S. A., Jetten, J., Postmes, T., ve Ryan, M. K. (2009). *Social identity and the dynamics of organizations*. In S. A. Haslam ve J. C. Turner (Eds.), *The social psychology of the workplace* (pp. 231-246). Blackwell Publishing.
- Herman, E. S., ve Chomsky, N. (1988). *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*. Pantheon Books.
- Herman, J. L. (2015). *Trauma and recovery: The aftermath of violence—From domestic abuse to political terror*. Basic Books.
- Hersey, P., ve Blanchard, K. H. (1969). *Management of organizational behavior: Utilizing human resources*. Prentice-Hall.
- Hersey, P., ve Blanchard, K. H. (1982). *Management of organizational behavior: Utilizing human resources* (4th ed.). Prentice Hall.
- Hertog, J. K., ve McLeod, D. M. (2001). A multiperspectival approach to political communication research. *Journal of Communication*, 51(1), 2-24.
- Hess, R. D., ve Torney, J. V. (1967). *The development of political attitudes in children*. University of Chicago Press.
- Hewstone, M. (2020). *Understanding Prejudice and Discrimination: A Social Psychological Approach*. Routledge.
- Hibbing, J. R., ve Alford, J. R. (2004). *Tolerance of ambiguity and political sophistication: The role of ideological consistency*. *Political Psychology*, 25(2), 293-310.

- Hibbing, J. R., ve Theiss-Morse, E. (2002). *What is it about government that Americans dislike?*. Cambridge University Press.
- Hicks, D., ve Bord, R. J. (2001). The Emotional Impact of Climate Change: A Review of Psychological Research. *Psychological Science*, 12(3), 207-212.
- Highton, B. (2004). Voter turnout and the functioning of American democracy. *Annual Review of Political Science*, 7, 87-108.
- Hillson, D. (2002). *Effective opportunity management for projects: Exploiting positive risk*. Butterworth-Heinemann.
- Hoffman, L., ve McLean, S. (2005). Information processing and political opinion: The role of cognitive biases. *Political Psychology*, 26(5), 741-758.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations*. Sage Publications.
- Hogg, M. A. (2006). *Social identity theory*. In P. J. Burke (Ed.), *Contemporary social psychological theories* (pp. 111-136). Stanford University Press.
- Hogg, M. A., ve Abrams, D. (1988). *Social identification: A social psychology approach to intergroup relations and group processes*. Routledge.
- Hogg, M. A., ve Vaughan, G. M. (2014). *Social psychology* (7th ed.). Pearson Education.
- Holland, J. H. (2006). *Studying complex adaptive systems*. *Journal of Systems Science and Complexity*, 19(1), 1-8.
- Holmberg, S. (1994). *The electorate in a changing society*. In D. R. Davies ve R. B. Williams (Eds.), *Political behavior* (pp. 223-242). Routledge.
- Holsti, O. R. (1991). *Crisis, conflict, and war: The role of culture in international politics*. University of Michigan Press.
- Hopkins, N. (2011). *Social Identity and Intergroup Relations*. Routledge.
- Horgan, J. (2008). *The Psychology of Terrorism*. Routledge.
- Horney, K. (1937). *The neurotic personality of our time*. Norton ve Company.
- Hornsey, M. J., ve Hogg, M. A. (2000). *The role of self-categorization in group behavior*. In M. A. Hogg ve R. S. Tindale (Eds.), *Blackwell handbook of social psychology: Group processes* (pp. 86-113). Blackwell.
- Houghton, D. P. (2009). *Political psychology: Situations, individuals, and cases*. Routledge.
- House, R. J. (1977). *A 1976 theory of charismatic leadership*. In J. G. Hunt ve L. L. Larson (Eds.), *Leadership: The cutting edge* (pp. 189-207). Carbondale: Southern Illinois University Press.
- House, R. J., ve Aditya, R. N. (1997). The social scientific study of leadership: Quo vadis? *Journal of Management*, 23(3), 409-473.
- House, R. J., ve Shamir, B. (1993). *Towards the boundary of the charisma concept*. In M. M. Chemers ve R. Ayman (Eds.), *Leadership theory and research: Perspectives and directions* (pp. 213-237). Academic Press.
- House, R. J., Hanges, P. J., Javidan, M., Dorfman, P. W., ve Gupta, V. (2014). *Culture, leadership, and organizations: The GLOBE study of 62 societies*. Sage Publications.

- House, R. J., Spangler, W. D., ve Woycke, J. (1991). Personality and charisma in the US presidency: A psychological theory of leadership effectiveness. *Administrative Science Quarterly*, 36(3), 364-396.
- Hovland, C. I., ve Weiss, W. (1951). *The influence of source credibility on communication effectiveness*. *Public Opinion Quarterly*, 15(4), 635-650.
- Huddy, L. (2001). *From social movements to political issues: Group identity and the politics of opinion*. In J. C. Green ve S. J. H. Berke (Eds.), *Understanding political behavior: A social psychological approach* (pp. 53-75). Praeger.
- Huddy, L. (2002). *Protest and political development: The role of social movements in shaping political attitudes*. In S. Tarrow (Ed.), *The politics of protest* (pp. 115-133). University of Chicago Press.
- Huddy, L. (2013). *The political psychology of political behavior*. In J. H. K. Smith ve S. J. S. McGraw (Eds.), *The Oxford Handbook of Political Psychology* (pp. 434-464). Oxford University Press.
- Huddy, L., ve Feldman, S. (2009). Emotional reactions to the political world and its consequences for political engagement. *American Journal of Political Science*.
- Huddy, L., ve Field, C. (2007). On the nature of the political: Psychological mechanisms that drive political behavior. In R. J. S. K. Jones, ve M. H. K. Clarke (Eds.), *The nature of political psychology* (pp. 25-49). Oxford University Press.
- Huddy, L., Khatib, N., ve Capelos, T. (2005). *The political psychology of emotional reactions to 9/11*. *Political Psychology*, 26(4), 791-809.
- Huddy, L., Sears, D. O., ve Caprara, G. V. (2015). *The political psychology of ideologies*. In D. O. Sears, L. Huddy, ve R. J. Campbell (Eds.), *Oxford Handbook of Political Psychology* (pp. 659-688). Oxford University Press.
- Hyman, H. H., ve Sheatsley, P. B. (1954). *The current status of research on the relationship between social class and political behavior*. *Public Opinion Quarterly*, 18(3), 529-541.
- Inglehart, R. (1977). *The silent revolution: Changing values and political styles among Western publics*. Princeton University Press.
- Inglehart, R. (1990). *Culture shift in advanced industrial society*. Princeton University Press.
- Inglehart, R. (1997). *Modernization and postmodernization: Cultural, economic, and political change in 43 societies*. Princeton University Press.
- Inglehart, R., ve Baker, W. E. (2000). *Modernization, cultural change, and the persistence of traditional values*. *American Sociological Review*, 65(1), 19-51.
- Inglehart, R., ve Norris, P. (2003). *The true clash of civilizations*. *Foreign Policy*, 135, 62-70.
- Iyengar, S., ve Kinder, D. R. (1987). *News that matters: Television and American opinion*. University of Chicago Press.
- James, E. (2007). *Crisis management: A leadership perspective*. Routledge.

- James, E. R., ve Wooten, L. S. (2006). *Crisis management: Leading in the new era*. Sage Publications.
- Janis, I. L. (1972). *Victims of groupthink: A psychological study of foreign-policy decisions and fiascoes*. Houghton Mifflin.
- Janis, I. L. (1982). *Groupthink: Psychological studies of policy decisions and fiascoes*. Houghton Mifflin.
- Jennings, M. K., ve Niemi, R. G. (1974). *The political character of adolescence: The influence of families and schools*. Princeton University Press.
- Jervis, R. (1976). *Perception and misperception in international politics*. Princeton University Press.
- Jervis, R. (1997). *System effects: Complexity in political and social life*. Princeton University Press.
- Johnson, D. W., ve Johnson, R. T. (2000). *Conflict resolution and peer mediation programs in elementary and secondary schools*. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 6(4), 297-315.
- Johnson, D. W., ve Johnson, R. T. (2000). Cooperation and competition: Theory and research. Edina, MN: Interaction Book Company.
- Johnson, D. W., ve Johnson, R. T. (2005). *Constructive conflict resolution: Theoretical framework and research*. *International Journal of Conflict Management*, 16(2), 104-124.
- Jost, J. T. (2006). The end of the end of ideology. *American Psychologist*, 61(7), 651-670.
- Jost, J. T. (2017). *Political psychology: Past, present, and future*. In D. P. Green, E. K. Schiappa, ve L. R. Finkel (Eds.), *Handbook of Political Psychology* (pp. 405-426). Routledge.
- Jost, J. T., ve Amodio, D. M. (2012). Political ideology as motivated social cognition: Behavioral and neuroscientific evidence. *Motivation and Emotion*.
- Jost, J. T., ve van der Toorn, J. (2012). System justification theory. *Handbook of Theories of Social Psychology*
- Jost, J. T., Federico, C. M., ve Napier, J. L. (2009). Political ideology: Its structure, functions, and elective affinities. *Annual Review of Psychology*, 60(1), 307-337.
- Jost, J. T., Glaser, J., Kruglanski, A. W., ve Sullins, V. (2003). *Political conservatism as motivated social cognition*. *Psychological Bulletin*, 129(3), 339-375. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.129.3.339>
- Jost, J. T., Ledgerwood, A., ve Hardin, C. D. (2008). *The politics of prejudice: A social psychological perspective*. In J. L. Sullivan, J. J. Piereson, ve J. E. Marra (Eds.), *Political Psychology* (pp. 107-130). Blackwell.
- Jowett, G. S., ve O'Donnell, V. (2018). *Propaganda ve persuasion* (6th ed.). Sage Publications.
- Judge, T. A., ve Bono, J. E. (2001). *Relationship of core self-evaluations traits—self-esteem, generalised self-efficacy, locus of control, and emotional stability—with job satisfaction and job performance: A meta-analysis*. *Journal of*

- Applied Psychology, 86(1), 80-92.
- Judge, T. A., ve Piccolo, R. F. (2004). *Transformational and transactional leadership: A meta-analytic test of their relative validity*. Journal of Applied Psychology, 89(5), 755-768.
- Judge, T. A., Bono, J. E., Ilies, R., ve Gerhardt, M. W. (2002). Personality and leadership: A qualitative and quantitative review. *Journal of Applied Psychology*, 87(4), 765-780.
- Kahan, D. M., Jenkins-Smith, H., ve Braman, D. (2012). *The Organization of Science: Climate Change and the Politics of Risk Perception*. Routledge.
- Kahneman, D. (2011). *Thinking, fast and slow*. Farrar, Straus and Giroux.
- Kahneman, D., ve Tversky, A. (1974). *Judgment under uncertainty: Heuristics and biases*. *Science*, 185(4157), 1124-1131.
- Kahneman, D., ve Tversky, A. (1979). *Prospect theory: An analysis of decision under risk*. *Econometrica*, 47(2), 263-292.
- Kaplan, A. M., ve Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53(1), 59-68.
- Kawulich, B. B. (2005). Participant observation as a data collection method. *Qualitative Social Research*, 6(2).
- Keenan, J., ve Wainwright, C. (2013). *Resilience and Recovery: Psychological Impact of Natural Disasters*. Routledge.
- Keller, K. L. (2009). *Building, Measuring, and Managing Brand Equity*. Pearson Education.
- Kelman, H. C. (1958). *Compliance, identification, and internalization: Three processes of attitude change*. *Journal of Conflict Resolution*, 2(1), 51-60.
- Keltner, D., Gruenfeld, D. H., ve Anderson, C. (2003). *Power, approach, and inhibition*. *Psychological Review*, 110(2), 265-284.
- Keohane, R. O. (1984). *After hegemony: Cooperation and discord in the world political economy*. Princeton University Press.
- Kerr, N. L., ve Langer, E. J. (1984). *The effects of a subjective threat on war and peace*. Cambridge University Press.
- Kerr, N. L., ve Tindale, R. S. (2004). *Group performance and decision making*. *Annual Review of Psychology*, 55, 623-655. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.55.090902.142009>
- Kershaw, I. (2003). *Churchill: Walking with destiny*. Viking.
- Kingdon, J. W. (1984). *Agendas, Alternatives, and Public Policies*. HarperCollins.
- Kirkpatrick, S. A., ve Locke, E. A. (1996). Directiveness and leadership effectiveness: A meta-analysis of field studies. *Journal of Applied Psychology*, 81(4), 477-486.
- Kitschelt, H. (1994). *The transformation of European social democracy*. Cambridge University Press.
- Klandermans, B. (1997). *The social psychology of protest*. Blackwell.
- Klandermans, B. (2004). *The demand and supply of participation: An introduction*. In B. Klandermans ve S. Staggenborg (Eds.), *Methods of social move-*

- ment research* (pp. 1-17). University of Minnesota Press.
- Klandermans, B., ve Staggenborg, S. (2019). *Methods of Social Movement Research*. University of Minnesota Press.
- Klayman, J. (1995). Varieties of confirmation bias. *Psychological Bulletin*, 118(2), 283-296.
- Klein, D., ve Klyukanov, I. (1998). *Social networks and political behavior*. Praeger Publishers.
- Klein, N. (2014). *This Changes Everything: Capitalism vs. The Climate*. Simon ve Schuster.
- Kollmuss, A., ve Agyeman, J. (2002). Mind the Gap: Why Do People Act Environmentally and What Are the Barriers to Pro-Environmental Behavior?. *Environmental Education Research*, 8(3), 239-260.
- Kornai, J. (2019). *The system paradigm revisited*. Cambridge University Press.
- Kotter, J. P. (1996). *Leading change*. Harvard Business Review Press.
- Kouzes, J. M., ve Posner, B. Z. (2012). *The leadership challenge: How to make extraordinary things happen in organizations* (5th ed.). Jossey-Bass.
- Körösényi, A., Illés, I., ve Metz, M. (2016). Contingency, political action, and the role of leadership: Beyond structural and structural approaches.
- Krajcik, J. S., ve Blumenfeld, P. C. (2006). *Project-based learning*. In R. K. Sawyer (Ed.), *The Cambridge handbook of the learning sciences* (pp. 317-334). Cambridge University Press.
- Krause, P. (2018). *The Psychology of Political Behavior: Understanding the Political Mind*. Sage Publications.
- Kreiss, D. (2012). Seizing the initiative: The electoral power of social media and its consequences. *Political Communication*, 29(4), 435-454.
- Krejcie, R. V., ve Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage Publications.
- Krosnick, J. A., ve Alwin, D. F. (1989). *An evaluation of the impact of the cognitive psychology revolution on political science research*. *Political Behavior*, 11(1), 51-72.
- Krosnick, J. A., ve Petty, R. E. (1995). *Attitude strength: An overview*. In R. E. Petty ve J. A. Krosnick (Eds.), *Attitude strength: Antecedents and consequences* (pp. 1-24). Lawrence Erlbaum Associates.
- Kuhn, T. S. (2019). *The structure of scientific revolutions*. University of Chicago Press.
- Kuklinski, J. H., Cobb, R. W., ve Gilens, M. (2011). *The Political Psychology of Public Opinion*. Cambridge University Press.
- Kurtz, L., ve Boswell, T. (2012). *The politics of crisis management: A comparative study of crisis management in the United States, Germany, and Japan*. Routledge.
- Kvale, S., ve Brinkmann, S. (2009). *InterViews: Learning the craft of qualitative*

- research interviewing* (2nd ed.). Sage Publications.
- Ladd, E. C., ve Miller, A. H. (1983). *The American voter revisited*. University of Chicago Press.
- Lasswell, H. D. (1927). *Propaganda Technique in the World War*. Knopf.
- Lasswell, H. D. (1958). *Politics: Who gets what, when, how*. Meridian Books.
- Lasswell, H. D. (1971). *A Pre-view of the Policy Sciences*. American Elsevier.
- Lazarus, R. S. (1991). *Emotion and adaptation*. Oxford University Press.
- Lazarus, R. S., ve Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer Publishing Company.
- Le Bon, G. (1895). *The crowd: A study of the popular mind*. Macmillan.
- Lederach, J. P. (1997). *Building peace: Sustainable reconciliation in divided societies*. United States Institute of Peace Press.
- LeDoux, J. (1996). *The Emotional Brain: The Mysterious Underpinnings of Emotional Life*. Simon ve Schuster.
- Lefterov, V., ve Lazor, K. (2019). Psychological leadership training of crisis management. *Modern Psychology*.
- Leming, J. S. (2001). *Civic education and political socialization: The role of schools*. *Journal of Educational Research*, 94(3), 124-134.
- Lerner, J. S., ve Keltner, D. (2001). *Fear, anger, and risk*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(1), 146-159.
- Lerner, J. S., Gonzalez, R., Small, D. A., ve Fischhoff, B. (2003). Effects of fear and anger on perceived risks of terrorism: A national field experiment. *Psychological Science*, 14(2), 144-150.
- Lerner, J. S., Li, Y., Valdesolo, P., ve Kassam, K. S. (2015). Emotion and Decision Making. *Annual Review of Psychology*, 66, 799-823.
- Levine, M. P., ve Murnen, S. K. (2009). "Not just a pretty face": The role of the media in body dissatisfaction and disordered eating. *Eating Disorders*, 17(1), 34-50.
- Levine, T. R. (2016). *Media literacy and the reduction of misinformation*. *Journal of Media Literacy Education*, 8(2), 3-15.
- Lewandowsky, S., Ecker, U. K. H., ve Cook, J. (2012). *Beyond Misinformation: Understanding and Coping with the "Post-Truth" Era*. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 8(2), 115-124.
- Lewin, K. (1947). *Frontiers in group dynamics*. *Human Relations*, 1(1), 5-41.
- Lewin, K., Lippitt, R., ve White, R. K. (1939). *Patterns of aggressive behavior in experimentally created social climates*. *Journal of Social Psychology*, 10(2), 271-299.
- Lifton, R. J. (1961). *Thought reform and the psychology of totalism: A study of brainwashing in China*. Norton ve Company.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 1-55.
- Lippmann, W. (1922). *Public opinion*. Harcourt, Brace and Company.
- Lipset, S. M., ve Rokkan, S. (1967). *Cleavage structures, party systems, and voter*

- alignments: An introduction.* In S. M. Lipset ve S. Rokkan (Eds.), *Party systems and voter alignments* (pp. 1-64). Free Press.
- Lodge, M., ve Taber, C. S. (2005). *The automaticity of affect for political leaders, candidates, and issues: An experimental test of the hot cognition hypothesis.* *Political Psychology*, 26(3), 455-468.
- Lodge, M., ve Taber, C. S. (2013). *The rationalizing voter.* Cambridge University Press.
- Lorge, I., ve Solomon, H. (1955). *Some studies of group size and problem difficulty.* *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 51(1), 24-36.
- Lupia, A., ve McCubbins, M. D. (1998). *The Democratic Dilemma: Can Citizens Learn What They Need to Know?.* Cambridge University Press.
- Lynch, M. (2016). *The Arab uprisings: The unfinished revolutions of the new Middle East.* Columbia University Press.
- Machiavelli, N. (1532). *The Prince.* (Translated by W. K. Marriott, 1908). <https://www.gutenberg.org/ebooks/1232>
- Mandela, N. (1994). *Long walk to freedom: The autobiography of Nelson Mandela.* Little, Brown and Company.
- Maoz, Z., ve Russett, B. (1993). *Normative explanations of the democratic peace: What the people think.* *International Organization*, 47(2), 275-308.
- Marcus, G. E., Neuman, W. R., ve MacKuen, M. (2000). *Affective intelligence and political judgment.* University of Chicago Press.
- Markus, H. R., ve Kitayama, S. (1991). *Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation.* *Psychological Review*, 98(2), 224-253.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- McAdam, D. (1982). *Political process and the development of black insurgency, 1930-1970.* University of Chicago Press.
- McCauley, C., ve Moskalenko, S. (2008). *Friction: How Radicalization Happens to Them and Us.* Oxford University Press.
- McCombs, M. E., ve Shaw, D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. *Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176-187.
- McCrae, R. R., ve Costa, P. T. (1991). Adding Liebe und Arbeit: The full five-factor model and wellbeing. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(3), 505-515.
- McCrae, R. R., ve Costa, P. T. (2004). *A contemplated revision of the NEO Five-Factor Inventory.* *Personality and Individual Differences*, 36(3), 587-596. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(03\)00118-1](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(03)00118-1)
- McCrae, R. R., Costa, P. T., ve Martin, T. A. (2004). *The NEO-PI-3: A more readable version of the NEO-PI-R.* *Journal of Personality Assessment*, 83(3), 261-269.
- McCright, A. M., ve Dunlap, R. E. (2011). The Politics of Climate Change: The Role of Science in the Debate. In N. J. Swierstra, E. J. Duinkerken, ve J. F. V. Ruitenbeek (Eds.), *Science and Politics* (pp. 50-64). Routledge.

- McGuire, W. J. (2000). *The nature of attitudes and attitude change*. In D. T. Gilbert, S. T. Fiske, ve G. Lindzey (Eds.), *The handbook of social psychology* (pp. 702-754). McGraw-Hill.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6th ed.). Sage Publications.
- Mearsheimer, J. J. (2001). *The tragedy of great power politics*. Free Press.
- Merrill, L., ve Merril, M. (1994). *The role of education in political socialization*. In R. J. Erickson ve J. A. Blasi (Eds.), *Sociology of education* (pp. 158-176). Macmillan.
- Meyer, D. S., ve Tarrow, S. (1998). *The dynamics of protest*. In S. Tarrow (Ed.), *The politics of social protest* (pp. 21-43). Oxford University Press.
- Meyer, J. W., ve Staggs, S. D. (2014). *The impact of media on public opinion and policy*. *American Political Science Review*, 108(2), 345-359.
- Midlarsky, M. I. (2005). *The psychology of political violence*. Routledge.
- Milgram, S. (1963). *Behavioral study of obedience*. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 67(4), 371-378.
- Miller, A. H., ve Drosch, R. A. (1987). *Political psychology: The social psychology of political behavior*. In J. L. Sullivan ve J. G. M. Warren (Eds.), *American politics: A multidisciplinary approach* (pp. 74-92). Princeton University Press.
- Miller, J. H., ve Page, S. E. (2007). *Complex Adaptive Systems: An Introduction to Computational Models of Social Life*. Princeton University Press.
- Miller, K. E., ve Rasco, L. M. (2004). *The mental health of refugees: Ecological approaches to healing and adaptation*. Routledge.
- Miller, W. E. (1996). *The influence of family on political socialization*. In J. L. Gibson ve M. J. G. K. K. (Eds.), *Political socialization* (pp. 213-231). Cambridge University Press.
- Miller, W. E. (1999). *The political psychology of ideologies*. In E. S. E. Peters, P. A. N. E. N. F. V. M. M. (Ed.), *The nature of political psychology* (pp. 285-313). Cambridge University Press.
- Miller, W. E. (2008). *The role of social movement organizations in the modern age*. In P. J. Katzenstein (Ed.), *The politics of protest* (pp. 72-89). Oxford University Press.
- Miller, W. E., Gurin, P., ve Gurin, G. (1986). *Group consciousness and political participation*. *American Political Science Review*, 80(3), 806-818.
- Milosevic, I., Bass, A., ve Milosevic, D. (2017). Leveraging positive psychological capital (PsyCap) in crisis: A multiphase framework. *Organization Management Journal*, 14(3), 127-146.
- Mintzberg, H. (1994). *The rise and fall of strategic planning: Reconceiving roles for planning, plans, planners*. Free Press.
- Mintzberg, H., Ahlstrand, B., ve Lampel, J. (1998). *Strategy safari: A guided tour through the wilds of strategic management*. Free Press.
- Mischel, W. (2004). *Towards an integrative science of the person*. *Annual Review of Psychology*, 55, 1-22.

- Mitchell, W. (1988). *Theoretical perspectives on crisis management*. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 3(1), 31-42.
- Mitroff, I. I. (2001). *Managing crises before they happen: What every executive and manager needs to know about crisis management*. AMACOM.
- Mitroff, I. I. (2004). *Crisis leadership: Planning for the unthinkable*. Jossey-Bass.
- Moghaddam, F. M. (2005). *The Staircase to Terrorism: A Psychological Exploration*. American Psychological Association.
- Moghaddam, F. M. (2005). *The Staircase to Terrorism: A Psychological Exploration*. American Psychological Association.
- Mondak, J. J. (2010). *Personality and the foundations of political behavior*. Cambridge University Press.
- Morgan, D. L. (1998). *Planning focus groups*. Sage Publications.
- Morris, A. D. (1984). *The origins of the civil rights movement: Black communities organizing for change*. Free Press.
- Morris, A. D., ve Mueller, C. M. (1992). *Frontiers in social movement theory*. Yale University Press.
- Moscovici, S. (1985). *Social influence and social change*. Academic Press.
- Moscovici, S., ve Lage, E. (1976). *Studies in social influence: A review*. In J. R. Eiser (Ed.), *Social psychology: A study of attitudes* (pp. 200-225). Routledge ve Kegan Paul.
- Moscovici, S., ve Lage, E. (1976). *Studies in social influence: A review*. In J. R. Eiser (Ed.), *Social psychology: A study of attitudes* (pp. 200-225). Routledge ve Kegan Paul.
- Muddiman, A., ve Gilbert, E. (2017). The influence of social media on political participation: The case of young adults. *Journal of Political Science Education*, 13(4), 405-420.
- Mummendey, A., Klink, A., ve Brown, R. (2001). *Categorization and prejudice: Studies on the social psychology of intergroup relations*. *European Review of Social Psychology*, 12(1), 126-155.
- Mutz, D. C. (2002). *The consequences of cross-cutting networks for political participation*. *American Journal of Political Science*, 46(4), 838-855.
- Neisser, U. (1988). *Five kinds of self-knowledge*. *Philosophical Psychology*, 1(1), 35-59.
- Nelson, D. L., ve Quick, J. C. (2011). *Organizational behavior: Science, the real world, and you* (7th ed.). South-Western Cengage Learning.
- Neuendorf, K. A. (2017). *The content analysis guidebook*. Sage Publications.
- Neuman, W. L. (2014). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches* (7th ed.). Pearson.
- Nickerson, R. S. (1998). Confirmation bias: A ubiquitous phenomenon in many guises. *Review of General Psychology*, 2(2), 175-220.
- Nie, N. H., Verba, S., ve Kim, J. O. (1974). *Education and political participation: A review of the literature*. *American Sociological Review*, 39(1), 95-110.
- Norris, F. H., Stevens, S. P., Pfefferbaum, B., Wyche, K. F., ve Pfefferbaum, R. L.

- (2008). Community Resilience as a Metaphor, Theory, Set of Capacities, and Strategy for Disaster Readiness. *American Journal of Community Psychology*, 41(1-2), 127-150.
- Northouse, P. G. (2018). *Leadership: Theory and practice* (8th ed.). Sage Publications.
- Nyhan, B., ve Reifler, J. (2010). *When corrections fail: The persistence of political misperceptions*. *Political Behavior*, 32(2), 303-330. <https://doi.org/10.1007/s11109-010-9112-2>
- Obama, B. (2006). *The audacity of hope: Thoughts on reclaiming the American dream*. Crown Publishing Group.
- Obama, B. (2008). *The audacity of hope: Thoughts on reclaiming the American dream*. Crown Publishers.
- Ojala, M. (2012). Climate Change and Environmental Anxiety: A Review of the Literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 9(3), 1082-1105.
- Olzak, S. (1989). *The dynamics of ethnic competition and conflict*. Stanford University Press.
- Pape, R. A. (2005). *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. Random House.
- Pariser, E. (2011). *The Filter Bubble: What the Internet Is Hiding from You*. Penguin Press.
- Parsons, T., ve Shils, E. (1951). *Toward a general theory of action*. Harvard University Press.
- Pauchant, T. C., ve Mitroff, I. I. (1992). *Transforming the crisis-prone organization: Preventing individual, organizational, and environmental tragedies*. Jossey-Bass.
- Pauchant, T. C., ve Mitroff, I. I. (1992). *Transforming the Crisis-Prone Organization: Preventing Individual and Organizational Disasters*. Jossey-Bass.
- Pearson, C. M., ve Clair, J. A. (1998). Reframing crisis management. *Academy of Management Review*, 23(1), 59-76.
- Pennycook, G., ve Rand, D. G. (2018). Fighting misinformation on social media using crowdsourced judgments of news sources. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 115(12), 3035-3040.
- Petty, R. E., ve Cacioppo, J. T. (1986). *Communication and persuasion: Central and peripheral routes to attitude change*. Springer-Verlag.
- Petty, R. E., ve Cacioppo, J. T. (1986). *The elaboration likelihood model of persuasion*. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 19, pp. 123-205). Academic Press.
- Pidgeon, N., Parkhill, K. A., ve Henwood, K. (2014). The Role of Trust in Climate Change Communications. *Environmental Science ve Policy*, 35, 159-169.
- Polletta, F., ve Jasper, J. M. (2001). Collective identity and social movements. *Annual Review of Sociology*, 27, 283-305.
- Pratto, F., Sidanius, J., Stallworth, L. M., ve Malle, B. F. (1994). *Social dominance*

- orientation: A personality variable predicting social and political attitudes. Journal of Personality and Social Psychology*, 67(4), 741-763.
- Preston, C., ve Colman, A. M. (2000). *Designing and evaluating questionnaires*. In G. R. Heiman (Ed.), *Research methods in psychology* (pp. 241-266). McGraw-Hill.
- Primack, B. A., Shensa, A., Sidani, J. E., Whaite, E. E., Radovic, A., Miller, E., ... ve Radovic, A. (2017). Social media use and perceived social isolation among young adults in the U.S. *Social Science ve Medicine*, 92, 204-210.
- Prior, M. (2007). *Post-broadcast democracy: How media choice increases inequality in political involvement and polarizes elections*. Cambridge University Press.
- Prochaska, J. O., Norcross, J. C., ve DiClemente, C. C. (1994). *Changing for good: A revolutionary six-stage program for overcoming bad habits and moving your life positively forward*. HarperCollins.
- Pruitt, D. G., ve Carnevale, P. J. (1993). *Negotiation in social conflict*. Open University Press.
- PsycINFO. (2021). *Political psychology*. <https://www.apa.org/psycinfo>
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon ve Schuster.
- Pyszczynski, T., Greenberg, J., ve Solomon, S. (1999). A dual process model of ideology and prejudice: The cognitive and affective components of ideology. *Advances in Experimental Social Psychology*, 31, 1-40.
- Raiffa, H. (2002). *The art and science of negotiation*. Harvard University Press.
- Rathbun, B. C. (2011). *The Politics of Belonging: Nationalism, Identity, and the Modern World*. Routledge.
- Raven, B. H., ve French, J. R. P. (1958). *Competence and social power*. In D. Cartwright (Ed.), *Studies in social power* (pp. 23-28). Institute for Social Research.
- Reich, W. (1946). *The Mass Psychology of Fascism*. Orgone Institute Press.
- Reicher, S. D., Spears, R., ve Haslam, S. A. (1995). *The social identity approach to crowd behavior*. In W. Stott ve D. Reicher (Eds.), *Crowd behaviour* (pp. 151-171). Routledge.
- Reinhart, C. M., ve Rogoff, K. S. (2009). *This time is different: Eight centuries of financial folly*. Princeton University Press.
- Riggio, R., ve Newstead, T. (2022). Crisis leadership: An examination of leadership theories during crises. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*.
- Rosenstone, S. J., ve Hansen, J. M. (1993). *Mobilization, participation, and democracy in America*. Macmillan.
- Ross, E. A. (2000). *Education and the politics of socialization*. *Educational Policy*, 14(3), 290-307.
- Ryan, R. M., ve Deci, E. L. (2000). *Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being*. *American Psy-*

- chologist*, 55(1), 68-78.
- Sabatier, P. A. (2007). *Theories of the policy process*. Westview Press.
- Sageman, M. (2004). *Understanding Terror Networks*. University of Pennsylvania Press.
- Saldana, J. (2016). *The coding manual for qualitative researchers* (3rd ed.). Sage Publications.
- Samad, A., Jerjawi, S., ve Dadich, A. (2022). Crisis leadership and political leadership in the COVID-19 pandemic: Eight key competencies for effective crisis leadership. *Sustainability*.
- Scheufele, D. A., ve Tewksbury, D. (2007). *Framing, agenda setting, and priming: The evolution of three media effects models*. *Journal of Communication*, 57(1), 9-20.
- Schlesinger, A. M. (1957). *The coming of the New Deal*. Houghton Mifflin.
- Schultz, P. W., Nolan, J. M., Cialdini, R. B., Goldstein, N. J., ve Griskevicius, V. (2007). The Constructive Role of Social Norms in Promoting Environmental Conservation. *Psychological Science*, 18(5), 429-434.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theory and empirical tests in 20 countries. In Zanna, M. P. (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology* (Vol. 25, pp. 1-65). Academic Press.
- Schwartz, S. H. (1999). *A theory of cultural values and some implications for work*. *Applied Psychology: An International Review*, 48(1), 23-47.
- Schwarz, N., ve Clore, G. L. (1983). *The role of affective information in social judgment*. *Psychological Bulletin*, 94(3), 560-575.
- Sears, D. O., ve Henry, P. J. (2003). *The origins of political correctness: The politics of culture and the culture of politics*. In J. Jost ve J. Sidanius (Eds.), *Political psychology: Key readings* (pp. 303-330). Psychology Press.
- Sears, D. O., ve Levy, S. (2003). Childhood and adult political development. *Oxford Handbook of Political Psychology*.
- Sears, D. O., ve Valentino, N. A. (1997). Politics matters: Political events as catalysts for preadult socialization. *American Political Science Review*, 91(1), 45-65.
- Seidman, I. (2019). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences*. Teachers College Press.
- Shamir, B., House, R. J., ve Arthur, M. B. (1993). The motivational effects of charismatic leadership: A self-concept based theory. *Organization Science*, 4(4), 577-594.
- Sharma, S. (2016). Digital activism: Mobilizing social movements through social media. *Journal of Digital Social Research*, 2(2), 46-60.
- Shaver, P. R., Davis, J. L., ve Helburn, S. D. (1979). *The role of educational experiences in political socialization*. *Journal of Educational Psychology*, 71(4), 637-645.
- Sherif, M. (1936). *The psychology of social norms*. Harper.
- Simmons, J. P., Nelson, L. D., ve Simonsohn, U. (2011). False-positive psycho-

- logy: Undisclosed flexibility in data collection and analysis allows presenting anything as significant. *Psychological Science*, 22(11), 1359-1366.
- Simon, B. (2010). *The dynamics of collective action: From identity to action*. *Journal of Social Issues*, 66(3), 597-618.
- Simon, H. A. (1957). *Administrative behavior: A study of decision-making processes in administrative organizations*. Free Press.
- Simon, H. A. (1979). *Rational Decision Making in Business Organizations*. *American Economic Review*, 69(4), 493-513. <https://www.jstor.org/stable/1808696>
- Skinner, B. F. (1953). *Science and human behavior*. Free Press.
- Skitka, L. J., ve Mullen, E. (2008). Understanding the psychological foundations of democracy. *Political Psychology*, 29(1), 1-25.
- Slavin, R. E. (2014). *Educational psychology: Theory and practice*. Pearson.
- Smith, A. D. (1991). *National identity*. University of Nevada Press.
- Smith, E. R. (2011). *Social psychology: A critical introduction* (2nd ed.). Sage Publications.
- Smith, E. R., ve Mackie, D. M. (2016). *Social psychology*. Psychology Press.
- Smith, E. R., Seger, C. R., ve Mackie, D. M. (2015). *Can emotions be truly collective?* *Personality and Social Psychology Review*, 19(2), 213-232.
- Smith, J. A., Flowers, P., ve Larkin, M. (2009). *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research*. Sage Publications.
- Smith, P. K., Tyler, J. M., ve Thomas, L. D. (2011). *The psychology of power: Self-esteem and the interaction between leaders and followers*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(5), 982-993.
- Smith, R. E., ve Smith, J. C. (2020). *The psychology of political behavior*. Routledge.
- Smith, T. W. (2003). *The American political process: A comprehensive overview*. Harvard University Press.
- Snyder, G. H., ve Diesing, P. (1977). *Conflict among nations: Bargaining, decision making, and system structure in international crises*. Princeton University Press.
- Snyder, J. (1991). *Myths of empire: Domestic politics and international ambition*. Cornell University Press.
- Sommers, D., ve Naimark, A. (2019). *Psychological Responses to Political Conflict and War*. Springer.
- Spradley, J. P. (1980). *Participant observation*. Holt, Rinehart and Winston.
- Stasser, G., ve Titus, W. (1985). *Effects of information load and percentage of information shared on the quality of group decisions*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48(1), 146-158.
- Staub, E. (2019). *The Roots of Evil: The Origins of Genocide and Other Group Violence*. Cambridge University Press.
- Steg, L., ve Vlek, C. (2009). Encouraging Pro-environmental Behaviour: An Integrative Review and Research Agenda. *Journal of Environmental Psychology*, 29(3), 309-317.

- Stogdill, R. M. (1948). *Personal factors associated with leadership: A survey of the literature*. *Journal of Psychology*, 25(1), 35-71.
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of leadership: A survey of theory and research*. Free Press.
- Stroud, N. J. (2008). *Media use and political predispositions: Revisiting the concept of selective exposure*. *Political Behavior*, 30(3), 341-366.
- Stroud, N. J. (2011). *Niche news: The politics of news choice*. Oxford University Press.
- Stryker, S., ve Burke, P. J. (2000). *The past, present, and future of an identity theory*. *Social Psychology Quarterly*, 63(4), 284-297.
- Sullivan, J. (2019). *Political Psychology and Terrorism*. Sage Publications.
- Sunstein, C. R. (2009). *Going to Extremes: How Like Minds Unite and Divide*. Oxford University Press.
- Swann, W. B. (1987). *The impersonal self: From the genesis of cognitive dissonance to a new direction*. In J. J. Skidmore (Ed.), *New perspectives in social psychology* (pp. 145-160). Lawrence Erlbaum Associates.
- Tabachnick, B. G., ve Fidell, L. S. (2019). *Using multivariate statistics* (7th ed.). Pearson.
- Tajfel, H. (1981). *Human groups and social categories: Studies in social psychology*. Cambridge University Press.
- Tajfel, H. (1982). *Social identity and intergroup relations*. Cambridge University Press.
- Tajfel, H., ve Turner, J. C. (1979). *An integrative theory of intergroup conflict*. In W. G. Austin ve S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33-47). Brooks/Cole.
- Tajfel, H., ve Turner, J. C. (1986). *The social identity theory of intergroup behavior*. In S. Worchel ve W. G. Austin (Eds.), *Psychology of intergroup relations* (pp. 7-24). Nelson-Hall.
- Tannenbaum, P. H., ve diğ. (2015). *The impact of fear appeals on health-related attitudes, intentions, and behaviors: A meta-analysis*. *Health Psychology*, 34(7), 713-726.
- Tarrow, S. (1998). *Power in movement: Social movements and contentious politics*. Cambridge University Press.
- Thaler, R. H., ve Sunstein, C. R. (2008). *Nudge: Improving decisions about health, wealth, and happiness*. Yale University Press.
- Tichenor, P. J., Donohue, G. A., ve Olien, C. N. (1970). *Community conflict and the press*. *Journalism Quarterly*, 47(1), 7-25.
- Tilly, C. (2004). *Social movements, 1768-2004*. Paradigm Publishers.
- Tilly, C., ve Tarrow, S. (2015). *Contentious politics: Processes of collective action*. Oxford University Press.
- Torney-Purta, J. (2002). *The development of civic attitudes and behaviors in adolescents*. In J. A. Barlow (Ed.), *The role of education in the development of political and civic attitudes* (pp. 25-56). Routledge.

- Torney-Purta, J. (2002). *The role of civic education in political socialization*. In C. J. H. ve J. S. G. (Eds.), *Civic education: A global perspective* (pp. 133-147). Sage Publications.
- Triandis, H. C. (1994). *Culture and social behavior*. McGraw-Hill.
- Triandis, H. C. (1995). *Individualism ve collectivism*. Westview Press.
- Tsygankov, A. P. (2012). *Russia's foreign policy: Change and continuity in national identity*. Rowman ve Littlefield.
- Tufekci, Z. (2017). *Twitter and Tear Gas: The Power and Fragility of Networked Protest*. Yale University Press.
- Turner, J. C. (1987). *A social categorization theory of intergroup behavior*. In J. C. Turner ve H. Giles (Eds.), *Intergroup behavior* (pp. 20-43). Blackwell.
- Turner, J. C., Hogg, M. A., Oakes, P. J., Reicher, S. D., ve Wetherell, M. S. (1987). *Rediscovering the social group: A self-categorization theory*. Basil Blackwell.
- Tversky, A., ve Kahneman, D. (1974). Judgment under uncertainty: Heuristics and biases. *Science*, 185(4157), 1124-1131. <https://doi.org/10.1126/science.185.4157.1124>
- Tversky, A., ve Kahneman, D. (1981). *The framing of decisions and the psychology of choice*. *Science*, 211(4481), 453-458. <https://doi.org/10.1126/science.7455683>
- Van Zomeren, M., Postmes, T., ve Spears, R. (2008). *Toward an integrative social identity model of collective action: A quantitative research synthesis of three socio-psychological perspectives*. *European Review of Social Psychology*, 19(1), 1-46.
- Verba, S., Schlozman, K. L., ve Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Harvard University Press.
- von Neumann, J., ve Morgenstern, O. (1944). *Theory of games and economic behavior*. Princeton University Press.
- Vroom, V. H., ve Yetton, P. W. (1973). *Leadership and decision-making*. University of Pittsburgh Press.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Waltz, K. (1979). *Theory of international politics*. McGraw-Hill.
- Weber, M. (1947). *The theory of social and economic organization*. Free Press.
- Wellman, B., Haase, A., Witte, J., ve Hampton, K. (2001). Does the internet increase, decrease, or supplement social capital? *American Behavioral Scientist*, 45(3), 437-456.
- White, H. (2004). *The memory of the past: Societies' understandings of history*. Cambridge University Press.
- Winter, D. G. (2010). Why do leaders kill? A theoretical analysis of the dark side of political leadership. *Political Psychology*, 31(2), 239-259.
- Witte, K. (1992). Putting the fear back into fear appeals: The extended parallel process model. *Communication Monographs*, 59(4), 329-349.
- World Health Organization. (2020). *Coronavirus disease (COVID-19) pandemic*.

- Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications: Design and methods*. Sage Publications.
- Yin, S. (2020). Identity Politics and Radicalization: Theoretical and Empirical Perspectives. Palgrave Macmillan.
- Yukl, G. (1999). *An evaluative essay on the effects of transformational and transactional leadership*. In J. L. H. (Ed.), *Leadership: Theory and research* (pp. 45-68). Lawrence Erlbaum Associates.
- Yukl, G. (2006). *Leadership in organizations* (6th ed.). Pearson.
- Zaccaro, S. J. (2001). The nature of executive leadership: A conceptual and empirical analysis of success. *American Psychological Association*.
- Zahran, S., Qian, X., ve Pritzker, S. (2008). *Climate change and social vulnerability: Assessing impacts of environmental stressors on social systems*. *Environmental Research Letters*, 3(4), 1-8.
- Zaller, J. (1992). *The nature and origins of mass opinion*. Cambridge University Press.
- Zaller, J., ve Feldman, S. (1992). *A simple theory of the survey response: Answering questions versus revealing preferences*. *American Journal of Political Science*, 36(3), 579-616.
- Zimbardo, P. G. (1969). *The human choice: Individuation, reason, and order versus deindividuation, impulse, and chaos*. In W. J. Arnold ve D. Levine (Eds.), *Nebraska Symposium on Motivation* (Vol. 17, pp. 237-307). University of Nebraska Press.
- Zimbardo, P. G. (2007). *The Lucifer effect: Understanding how good people turn evil*. Random House.
- Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. PublicAffairs.
- Zuckerman, M. (1994). *Behavioral Expressions and Biosocial Bases of Sensation Seeking*. Cambridge University Press.